

FRANCOUZSKÉ PROTESTY:

**SÍLA V ULICÍCH,
SLABOST PŘEDÁKŮ**

**ŘECKO: ZKUŠEBNÍ
OHEŇ ODPORU**

SENÁTNÍ VOLBY:

**SLABOST VLÁDNÍ KOALICE
I PARLAMENTNÍ OPOZICE**

**PODPOŘME
PROTESTNÍ STÁVKU
8. PROSINCE**

SENÁTNÍ VOLBY: SLABOST VLÁDNÍ KOALICE I PARLAMENTNÍ OPOZICE

Z DOMOVA:

Po senátních a komunálních volbách utrpěla vládní koalice značnou újmu. Nejvíce odnesly „reformní“ úmysly vlády Věci veřejné a TOP 09. Sociální demokracie ovládla senát, ale kvůli svým vlastním politickým problémům z ní nebude příliš účinná opozice.

Balance sil se posunula více doleva. Ačkoli senát nemůže reformy zastavit, může je zbrzdit. Nikoli nezajímavé je prohlášení Bohuslava Sobotky, že by chtěl otevřít horní komoru nejrůznějším občanským iniciativám. Jenže to má háček. Sociální demokracie vůbec neví, jak s takovými subjekty zacházet a jak se k nim chovat. Stále v jejich řadách převládá prostý kalkul toho, co má přinést volební body a co by mohlo vyznít negativně. Není se co divit, protože socdem, stejně jako každá z existujících politických stran je jen jakýmsi volebním strojem, který má za cíl získat dostatečnou podporu a chopit se vlády. Samozřejmě je to zjednodušený pohled, protože na programu stran záleží, neboť podle různých důrazů na to či ono se budou upravovat jednotlivé prvky v rámci systému a kde to jde, je třeba bojovat za co největší ochranu práv pracujících, studentů, podporu nevládek a další oblasti veřejného sektoru.

Na druhou stranu budou tyto změny vždy v rámci systému a tyto strany, socdem či Zelené nevyjímaje, budou stranami systému.

Palčivost otázky „co dělat?“ doléhá na socdem o to silněji, že ji současná politická

konstelace tlačí do role velké opoziční strany a proto se od ní nějaká vize čeká.

JAK JSTE TO VOLILI, HOLOTO?!

Vládní kolice zareagovala na svou prohru bleskurychle. Potřebné škrtací úpravy se budou schvalovat ve stavu legislativní nouze, tudíž bez připomínek. Takový stav se vyhláší jen výjimečně např. při živelných katastrofách. Vtipný byl v této souvislosti předseda KSČM Vojtěch Filip, který prohlásil, že situace by se dala zachránit tak, že by vláda sama sebe prohlásila za živelnou katastrofu. Komunisté po květnových volbách prohlásili, že jsou spokojeni, protože jsou „na svém“, a tak jim nezbývá než být občas vtipní.

Vládní koalice ale svým postupem jasně ukazuje, že si nenechá do prosazování svých kroků mluvit. Komunikace s opozicí, dialog s veřejností byly a jsou jen prázdné sliby. Výsledky voleb dopadly bídně, tak to prosadíme silou. Takový malý protidemokratický puč v mezích zákona.

DOLEVA! DOLEVA!

Nečekaný dopad měl výsledek voleb na nejslabší stranu vládní

koalice, na Věci veřejné (VV). Ty vyhlásily „obrat doleva“. Předsedkyně poslaneckého klubu Kristýna Kočí prohlásila, že „musíme trvat na tom, že Věci veřejné jsou nejsociálnější strana ve vládě.“ Předseda VV ji doplnil s tím, že „kdybychom nebyli ve vládě, byli bychom úspěšnější.“ A volební manažer Vít Bárta uzavřel s tím, že VV chtějí „rozhodně zezelenat.“ Co se z těchto proklamací zrodí, uvidíme na konci listopadu, kdy by se měla konat ideová konference. VV instinktivně tuší, že pokud se nevyhraní nějak výrazněji „nevládně“, protože proti vládě to nejde, bude jejich konec jistý. Na druhou stranu musí „držet basu“ s ODS a TOP09 a jakékoli lavírování bude pro obě pravicové strany důvod pro podezřívavost a zvyšování tlaku na věčkaře.

JAKÝPAK BUDE ORANŽOVÝ SENÁT?

Ačkoli představitelé pravicových stran chvilku strašili a chvilku umenšovali význam oranžového senátu, pravda je taková, že kromě zdržovací taktiky a již zmíněného fóra

pro mimoparlamentní nic dalšího nepřinese. Samotný problém je totiž v samotné straně, jejíž barva teď horní komoře dominuje. V říjnovém čísle Solidarity jsme psali o „hnědých řešeních“, která měla socdem na Praze 5 v programu. Další aspekty už jsme naznačili výše.

A po čtrnácti dnech od voleb tu máme další příklad „vysoké politické úrovně“ členů ČSSD. Senátor Jiří Dienstbier společně se skoro všemi svými kolegy hlasoval pro posílení afghánské mise české armády. Nejen že je toto angažmá pochybné, ale navyšování české účasti je i proti současné politice socdem. Dienstbier rozhodnutí své a svých kolegů obhajoval tím, že nechce dopustit, aby se naši vojáci dostali do nebezpečí (!), když by opět působili v právním vakuu. Tím fakticky přebírá argumen-

taci Alexandra Vondry.

Ani po jiné stránce není nové obsazení senátu moc zajímavé. Zvláště pro ty senátory jako je např. Zdeněk Škromach, bude platit to, co kdysi napsal Ferdinand Peroutka: „Už tehdy, kdy byl vytvořen senát v této podobě, ozvaly se hlasy, že k ničemu nebude. A ukázalo se vskutku, že po celou dobu svého trvání neučinil ničeho, co by se podobalo činu. Naprostý úpadek jeho vlivu jest mimo jiné pozorovati také z té okolnosti, že jeho členové, ač je mezi nimi jistě řada významných osobností, byli úplně odsunuti stranou, jde-li o sestavování vlády. Zatím má senát pro politické strany jen tu nepopíratelnou výhodu, že mohou v něm umístiti své politické veterány, o které by se, kdyby nebylo tohoto pensijního ústavu, musili mnohdy postarati jinak.“

MÍSTO PRO MIMOPARLAMENTNÍ OPOZICI

Na dosavadní představitele opozice se příliš spoléhat nemůžeme. O to více se musíme spoléhat na naše vlastní síly a snažit se vytvářet na každém kroku zárodky hnutí, které by bylo schopno postavit se na odpor proti prosazovaným reformám. Zajímavý bude výsledek studentských demonstrací, které budou v průběhu listopadu probíhat. Hovoří se také o stávce státních zaměstnanců. A mezi tím vším se stále rozrůstá a vyvíjí iniciativa ProAlt, která v sobě spojila dosud nejširší množství lidí proti vládním reformám a navazuje své spojení s odbory a dalšími organizacemi. Jaký bude jeho vývoj a vliv uvidíme. Ale už teď je jasné, že pravicové reformy nebudou procházet tak hladce, jak by si mnozí přáli.

➔ Jan Májíček

Z RUSKÉHO GULAGU DO ČESKÉHO AZYLOVÉHO TÁBORA

Z DOMOVA:

Na poslední demonstraci proti jmenování Romana Jocha poradcem pro lidská práva vystoupila nejmenovaná osoba, zastupující svou maminku, která je už přes pět měsíců neoprávněně držena v objektu bývalých ruských kasáren, za ostnatým drátem deportačního tábora v Bělé u Mladé Boleslavi. Paní je šedesát tři let a trpí těžkou sklerodermií, která způsobuje tvrdnutí kůže a vnitřních orgánů, čímž vážně ohrožuje život pacienta.

Paní R. by měla být pod stálým lékařským dohledem, což v táboře rozhodně není, ba naopak je jí tvrzeno, že jí nic závažného není a to navzdory bohaté lékařské dokumentaci potvrzující diagnózu těžké systémové sklerodermie.

Jak se v Čechách těžce nemocná a ponížená paní v poutech dostala za mříže uprchlického tábora, zatímco její druhá dcera v Belgii dostala politický azyl?

V dobách ještě ne tak dávno minulých českoslovenští občané za hranicemi hledali politický azyl. Naší zemí sice nezmítala krutá válka, jako např. dvě války v Čechách, nebo v bývalé Jugoslávii. Nicméně důvodů pro emigraci byla celá řada.

Málokdo si dnes asi opravdu umí představit, co znamená fyzické a psychické mučení. Neustálý strach o členy rodiny, těžko léčitelné nemoci způsobené nedostatkem výživy a kon-

taktem s chemickými a biologickými zbraněmi během války. Málokdo by se dnes vůbec pokoušel do podobného zoufalství jen vcítit. Podobných zpráv o osudech lidí jsou v médiích tisíce.

Tisíce případů tak vyvolává dojem, že těmto lidem nelze pomoci a pokud ano, postarají se o ně příslušné humanitární organizace, či státní orgány zabývající se uprchlíky a azylovou politikou. Není to prostě naše starost. Starat se dnes člověk má přeci především sám o sebe.

Postupná systémová deprivace společnosti od pocitu solidarity tak umožňuje příslušným státním orgánům vést silně restriktivní azylovou politiku a uprchlíkům mnohdy spíše škodit než pomáhat. A některým tzv. humanitárním organizacím stávající systém umožňuje bez povšimnutí čerpat milionové granty, zatímco situace lidí, kterým mají pomáhat, se nemění. Tunelování veřejných financí

a prosazování zájmů mocnějších tak často dominuje nad záměrem komukoli pomoci.

Na poslední demonstraci proti jmenování Romana Jocha poradcem pro lidská práva vystoupila nejmenovaná osoba, zastupující svou maminku, která je už přes pět měsíců neoprávněně držena v objektu bývalých ruských kasáren, za ostnatým drátem deportačního tábora v Bělé u Mladé Boleslavi. Paní je šedesát tři let a trpí těžkou sklerodermií, která způsobuje tvrdnutí kůže a vnitřních orgánů, čímž vážně ohrožuje život pacienta. Paní R. by měla být pod stálým lékařským dohledem, což v táboře rozhodně není, ba naopak je jí tvrzeno, že jí nic závažného není a to navzdory bohaté lékařské dokumentaci potvrzující diagnózu těžké systémové sklerodermie.

Jak se v Čechách těžce nemocná a ponížená paní v poutech dostala za

mříže uprchlického tábora, zatímco její druhá dcera v Belgii dostala politický azyl? Dcera paní R. je snachou lídra opozice zkorumpovaného prezidenta jedné z ruských republik. Zmíněný politik svědčil proti bratrovi prezidenta ve věci jeho účasti na vraždě investigativní novinářky. Tento samotný fakt by měl stačit k udělení politického azylu.

Paní R. se narodila v ruském gulagu, kde jí zemřela maminka poté, co její dva bratři umrzli ve vagoně při cestě na Sibiř. Celý život v Rusku těžce pracovala a do Čech přijela až v roce 2002, když utíkala před policejními výhrůžkami za účast na manifestacích proti výše zmíněnému zkorumpovanému prezidentovi. Během svého prvního pokusu o povolení k pobytu se u nás paní R. stala obětí podvodu skupiny obchodujících s vízy. Paní R. čekala, že se její žádost s úřady legálně vyřídí, ale místo toho přišla o peníze a vypršelo jí vízum. Ve stejné době zemřel v Rusku její manžel, jehož ztrátu velice těžce nesla. Natolik se však bála vrátit se domů, že raději požádala dceru, aby za ní přijela a pomohla jí zde legalizovat pobyt. Dceři se u nás podařilo získat práci a po několika letech i trvalý pobyt, ale situace maminky se stále jeví neřešitelná.

Když paní R. přišla podruhé žádat o udělení mezinárodní ochrany do příjímacího střediska MV v Zastávce u Brna, ihned ji zatklí, nasadili pouta a uvrhli za ostnatý drát deportačního tábora. Paní R. při zatčení v Česku tzv. demokratické republiky plakala a prosila policisty, aby jí pouta nedávali, že to není třeba, že přece přišla dobrovolně. Jak řekla, prožívala obrovskou beznaděj a ponížení. Bez pout se neobešla ani pozdější návštěva nemocnice, kam musela na povinnou prohlídku. Pouta jí nebyla sundána ani v čekárně mezi ostatními pacienty, kteří si ji pohoršeně prohlíželi. Paní R. mi taky řekla, že se pouta snažila schovat alespoň pod bundou, jak se styděla.

Ředitel OAMP MV Tomáš Haišman odmítl žádost o poskytnutí mezinárodní ochrany jako nepřijatelnou, přičemž v rozhodnutí uvedl nepravdivé údaje např. o zdravotním stavu paní R., který podle lékařských zpráv vyžaduje okamžité léčení, ale podle pana Haišmana je kromě špatného sluchu dobrý. Dle lékařské zprávy z dubna 2010 je pacientka „odkázána na cizí pomoc“ a je jí „nutno co nejdříve zařadit do diagnostického a léčebného procesu“. „Prognóza velmi nejistá“, píše se dále v lékařské zprávě.

V odůvodnění se dále lživě uvádí, že

paní R. byla zadržena policií bez platného povolení k pobytu. Paní R. se však do příjímacího střediska MV dostavila dobrovolně a s platným povolením k pobytu v podobě výjezdního víza. Oblastní ředitelství Služby cizinecké policie Brno tehdy vydalo rozhodnutí, ve kterém se píše, že „dne 12. 5. 2010 se výše jmenovaná dostavila do Příjímacího střediska cizinců Zastávka u Brna a svůj pobyt prokázala výjezdním příkazem platným do 15. 5. 2010.“

Dcera paní R. na hrubý postup cizinecké policie během zatčení podala stížnost. Cizinecká policie jí odpověděla, že: „V daném případě vznikla důvodná obava z možného ohrožení bezpečnosti osoby, a to zdraví Vaší matky. Z chování Vaší matky bylo zřejmé, že si plně neuvědomovala právní důsledky nerespektování rozhodnutí správního orgánu, a proto její reakce na omezení osobní svobody u ní vyvolala značné zhoršení psychického stavu a nešlo vyloučit možnost sebepoškození. Z tohoto důvodu jí byla po dobu eskorty přiložena pouta.“

Cizinecká policie se tak sama usvědčila z protiprávního postupu, protože pokud byla paní R. v tak špatném psychickém stavu, tak jí měli policisté podle zákona zajistit lékaře a ne její psychický stav ještě zhoršovat tím, že jí nasadili pouta jako zločinci.

Chování cizinecké policie však odpovídá politice OAMP, která láme evropské rekordy v neudělování azylu uprchlíkům. V letech 1992 až 2009 u nás žádalo o azyl téměř 90 000 uprchlíků. Azyl dostalo jen něco málo přes 3 000 lidí!

Mezi další zážitky paní R. v našem azylovém systému patří kontrola na pokoji v zařízení pro zajištění cizinců v Poštorné, kam jí a dalším třem spolubydlícím vtrhlo maskované komando s vlčákem, nechalo je svléknout do naha a přikázalo jim podřepnout.

Další kapitolou je úroveň zdravotní (ne)péče o žadatele o azyl v zařízeních MV. I když tito lidé mají ze zákona nárok na stejnou zdravotní péči jako občané ČR, tak se jim velmi často nedostává, a to ani při naléhavých zdravotních potížích. Jsou známy dlouhodobě neléčené případy tuberkulózy, hepatitidy C, syfilidy, ale také např. akutní gangrény. Přenos těchto nemocí je umocněn tím, že lidé jsou nuceni sdílet např. stejné hygienické potřeby jako nůžky na stříhání nehtů.

Lidé v táborech také přicházejí i o několik zubů. Zubní plomby totiž podle vyjádření stomatologů pracu-

jících pro uprchlická zařízení všeobecná zdravotní pojišťovna neproplácí. Zuby se tedy rovnou vytrhávají. Takže plomby VZP neproplácí, zato ministerstvu vnitra nedělá problém propíracet několikaleté a zbytečné pobyty žadatelů o azyl ve státních zařízeních, soudní náklady za nezákonná rozhodnutí OAMP, navíc aniž by za to nesl kdokoli osobní zodpovědnost.

S popsanou situací v azylové politice byl v posledních měsících svého působení na Úřadu vlády seznámen Michael Kocáb a snažil se ji řešit. I když v kompetenci jeho úřadu byly především legislativní záležitosti, tak měl odvahu se postavit praktikám establishmentu. Svou angažovaností Kocáb prakticky zachránil život řady lidí, kteří měli být z Čech deportováni do vlasti, kde jim hrozilo mučení nebo smrt. Vzhledem k moci politického molochu ministerstva vnitra, kde jediný člověk neuvěřitelných téměř dvacet let řídí imigrační politiku tohoto státu, je otázkou, zda právě Kocábova iniciativa za dodržování lidských práv v azylové politice nehrála roli v jeho odvolání.

Na druhou stranu nový poradce premiéra pro lidská práva Roman Joch na výše zmíněná fakta, na která byl v srpnu letošního roku dopisem upozorněn, nereagoval.

(Veškerá tvrzení v tomto článku jsou podložena dokumenty.)

PS: V září 2010 krajský soud přiznal žalobě proti rozhodnutí MV odkladný účinek s tím, že: „žalovaný (MV) ve svém vyjádření uvedl, že nesouhlasí s přiznáním odkladného účinku (pozn. autora: ve skutečnosti by tedy paní R. mohla být deportována PŘED rozhodnutím soudu o jejím odvolání proti rozhodnutí OAMP MV)... žalobkyně konkrétně neuvedla, jaká nenapravitelná újma by jí mohla vzniknout... Dle svého tvrzení... se žalobkyně obává nuceného návratu do země původu. své obavy dosvědčuje citacemi ze zpráv získaných na internetu. Soud je toho názoru, že žalobkyně tímto způsobem splnila svou povinnost tvrdit možnost vzniku nenapravitelné újmy.“

Výsledkem tohoto soudního rozhodnutí je, že by se na paní R. mělo pohlížet jako na řádnou žadatelku o azyl a tím pádem už nemá co dělat v deportačním zařízení, kde nicméně dodnes sedí.

➡ Vyšlo také na Britských listech
Jana Ridvanová

FRANCOUZSKÉ PROTESTY: SÍLA V ULICÍCH, SLABOST PŘEDÁKŮ

ZE ZAHRANIČÍ:

Francie od začátku října zažívá nejintenzivnější protesty a stávky od roku 2006, kdy studenti vyšli do ulic proti novým formám prekarizovaných smluv – určených těm, kteří přicházeli na trh práce (tzv. CPE smlouvy). Tentokrát jsou důvody protestů věkově opačné: Francouzi demonstrují proti reformě důchodů, kterou prosazuje prezident Nicolas Sarkozy a která by měla být schválena počátkem listopadu.

Protestní hnutí má ve francouzské veřejnosti v současnosti silnou pozici. V uplynulém měsíci proběhlo 8 dnů akcí a stávek, které svolaly všechny francouzské odborové centrály a které měly hojnou účast. Ve druhé polovině října se každého dne akcí účastnilo na demonstracích od 3 do 3,5 milionu lidí (dle údajů odborů, policie mluví o 0,8 až 1,2 milionu lidí), a i stávky v jednotlivých odvětvích (např. městská a příměstská doprava na Ile-de-France, na železnici či ve školství) zaregistrovaly dobrou účast zaměstnanců. Je nutné ale připomenout, že obdobné dny akcí a stávek na podzim roku 2009 a letos na jaře proti hospodářské politice Sarkozyho vlády měly mizivý dopad, a ke konci i mizivou účast.

Tentokrát tomu ale tak není. Protestní a stávkové hnutí totiž dokázalo sáhnout na několik neuralgických bodů současné společnosti. V první řadě jde o zapojení mladých a studentů do odborářských protestů: samozřejmě bylo by nemístné mluvit o obrodě roku 1968, demonstranti však dokázali přemostit několik rozdělovajících faktorů najednou (věk, povolání) a vytvořit koordinovanou akci. Francouzské odbory tentokrát zvolily i novou taktiku stávek; jelikož nemohou kvůli nízkému stupni odborové angažovanosti v soukromém sektoru pomyslet na

svolání úspěšné generální stávky (o tom mluví jen odborový svaz Force ouvrière), rozhodly se zaměřit stávkovou činnost na několik klíčových odvětví. Od 12. října je v časově neomezené stávce doprava v Ile-de-France a na železnici (de facto nejede průměrně třetina spojů), ale co je zásadnější, masové stávky rafinérií a blokády skladů pohonných hmot vyústily do problémů zásobování benzinových pump (na konci října, v období velkých přesunů na svátky Všechny svatých, byla bez pohonných hmot zhruba 25 % až 35 % benzinových pump, jejichž rozložení bylo však regionálně dost nerovnoměrné – velké problémy v zásobování byly především na severozápadu země a v okolí Paříže). Odbory tak dokázaly zkomplikovat nejen veřejnou, ale i osobní dopravu. Avšak ani to nezastavilo hlasovací mašiny v zákonodárných sborech: Senát schválil reformu v sobotu 23. října a konec legislativního procesu je předpokládán na začátek listopadu. To ovlivnilo i masovost mobilizace, jelikož na konci října odvolalo stávku 6 z 12 rafinérií (ale pracuje se jen na minimum kvůli stávce ropných přístavů v Marseille a Le Havre), stávkové účasti v ostatních odvětvích jsou jen symbolické, a demonstrace 28. října se po celé Francii zúčastnilo jen na "dva miliony" lidí (dle odborů, odhad policie zhruba 600 tisíc lidí)

REFORMA: ANO ALE NIKOLIV TAKHLE

Zatvrzelost vlády na jedné straně, vzdor odborů a nesympatie populace týkající se důchodové reformy ve Francii mohou v zahraničním pozorovateli vzbudit údiv: Shrňme základné údaje: nejnižší věk odchodu do důchodu bude postupně zvýšen ze 60 na 62 let. Věk, kdy vzniká nárok na plný důchod, bude zvýšen ze 65 na 67 let, mění se taky způsob započítávání roků (zvýšení povinnosti odvodů z 80 na 86 semestrů) a příjmů pro dosažení důchodu. Průměrný věk odchodu do důchodu byl ve Francii v roce 2009 61,36 let a průměrný věk odchodu do důchodů s plnou penzí byl něco nad 66 let. Na obhospodaření důchodového systému Francie v roce 2009 vynaložila zhruba 13,6 % HDP, neboli circa o 1,2 % více než je průměr všech zemí EU. Nicméně podle předpovědí OECD by náklady na důchodový systém neměly růst příliš rychle: v roce 2040 by na důchody mělo padnout circa 14–14,5 % HDP. Francouzské peníze pak v průměru zaručují zhruba 54 % průměrné mzdy, ale přitom 62 % lidí dostává méně než polovinu průměrné mzdy a průměrný důchod je kolem 1100 eur. Celkově francouzská důchodová pokladna hospodařila v roce 2009 se schodkem 7,2 miliardy eur (data Eurostat, OECD a francouzského statistického ústavu INSEE).

Současně, dle sociologického výzkumu z roku 2009, který byl vypracován pro Francouzskou důchodovou pokladnu (CNAV, důchodová část francouzské správy sociálního zabezpečení, Sécurité sociale) si většina lidí nemyslí, že současný důchodový systém jim bude garantovat přiměřený příjem (64 % odpovědí), a nedůvěra je velmi silná mezi respondenty mladšími 49 let (průměr "nedůvěřivých" odpovědí je 78 %), mezi voliči levice (69 %) a ženami (68 %). Celkově 54 % respondentů mají jen malou či žádnou důvěru ve francouzský důchodový systém, a 64 % si myslí, že je nutné ho reformovat (jen 23 % žádá jeho zachování ve stávající podobě). Téměř většina lidí by chtěla jít do důchodu mezi 56. a 60. rokem svého života (48 %) a jen 11 % později. Avšak 64 % lidí si myslí, že nebudou moci jít do důchodu dříve než po dosažení 61 let. Průzkum se však stává problematictější v případě prostředků, kterými reformovat důchodový systém: badatelé navrhli jen tři možné odpovědi, a to platit vyšší důchodové pojištění (pro 47 %, proti 48 %), jít později do důchodu (pro 42 %, proti 52 %), mít menší důchody (pro 18 %, proti 80 %).

Na první pohled by se dalo říct, že Sarkozyho reforma odpovídá na rozšířenou poptávku po reformě důchodového systému. Nicméně k této reformě využívá nástrojů, s nimiž panuje jen vlažná shoda nebo je vůči nim rovnou odpor. Zvýšení důchodového věku by pravděpodobně změnilo plány jen menšiny budoucích důchodců, ačkoliv jakékoliv navýšení tohoto věku je hodně nepříjemné především pro dělníky ve fordistických továrnách, jejichž těla jsou systematicky ničena rychlým tempem výroby a vysokým rytmem opakování úkonů. Daleko záluďnější je však změna systému započítání odpracovaných semestrů (čímž se ztíží odchod do důchodu těm, kteří dlouhou dobu měli nejisté zaměstnání) a také změny výpočtů bonusů (např. za dítě, poškození zdraví, úmrtí člena domácnosti), které ve Francii představují často i třetinu celkového důchodu. Sarkozy se tak rozhodl použít dvě nejméně oblíbená (a také nejméně perspektivní) řešení, aniž by zvýšil odvody do důchodové pokladny: jedinou výjimkou je zvýšení důchodového pojištění ze 7,58 % platu na 10,88 % ve státní sféře, a to navzdory tomu, že největší nerovnováha mezi příjmy a výdaji je právě u zaměstnanců privátního sektoru.

BOJ O DALŠÍ EXISTENCI

Nicméně současné francouzské protesty se netýkají jen obsahu reformy jako takové, ale spíše jejího symbolického

postavení v rámci sociálních vztahů. Je nevyvratitelné, že v posledních dvaceti letech francouzské odbory dokázaly vybojovat některá částečná zlepšení pracovních podmínek (např. 35hodinovou pracovní dobu) celkově ale nedokázaly zamezit šíření negativních trendů na trhu práce (znejišťování, stagnování mezd, sociální vyloučení, vysoká nezaměstnanost mladých, a tak dále a tak podobně). Nedokázaly ani zesílit svoje postavení v soukromém sektoru a dochází k pomalé erozi pozic v sektoru státním. I přes to všechno odbory našly v uplynulých letech jednu klíčovou *raison d'être*: nedovolíme zhoršení podmínek odchodu do důchodu, dušovaly se. Právě důchody jsou jedna z posledních La Rochelle, kterou odbory ještě drží.

Na druhé straně máme Nicolase Sarkozyho a jeho plány. Sarkozyho reforma je vcelku nesmělá a pravděpodobně jen skryje náklady na důchody. Jeden z důvodů protestů studentů je i ten, že si dobře uvědomují, že zpožděný odchod do důchodu budoucích penzistů učiní těžším jejich již tak obtížný vstup na trh práce. V mnoha případech totiž lidé na začátku a na konci pracovní kariéry "bojují" o podobně hodnocená místa, nehledě na to, že pro mladé, v rámci stop-stavu přijímání nových pracovních sil v neprivátním (ale současně i v tom privátním) sektoru, je generační obměna na pracovišti jedinou možností pro zisk průměrně ohodnoceného zaměstnání se stabilní pracovní smlouvou. Prodloužení produktivního věku kvazi-penzistů se tak pravděpodobně projeví ve větší (či delší) nezaměstnanosti těch nejmladších.

Avšak Sarkozy potřebuje tuto reformu nutně prosadit, nikoliv kvůli důchodovému fondu, ale kvůli svým mocným podporovatelům z řad francouzské buržoazie, sdružené v asociaci Medef (francouzský svaz zaměstnavatelů). Těm před prezidentskými volbami v roce 2007 slíbil zeštíhlení sociálního státu, další zpružnění pracovního trhu či privatizaci univerzit. Z těchto slibů dokázal splnit "jen" daňové úlevy, tzv. *bouclier fiscale*, a oktrojovanou reformu důchodů. Schválení důchodové reformy a úspěšná konfrontace s odbory má Sarkozymu zaručit, že jeho sponzoři si v rámci prezidentských dostihů (rok pořádání 2012) nevsadí na jiné chrtý. A že jich není málo: na startovní pásce by se mohl objevit gaullistický politik Dominique de Villepine či někdo z dalších oponentů Sarkozyho v lůně pravicové strany Ump, kteří jen vyčkávají na vhodný okamžik pro spáchání Březnových id na prezidenta. Na druhé straně bipolární demokracie pak nacházíme socialistu (či lépe člena Fran-

couzské socialistické strany) a současného předsedu MMF Dominique Strausse-Kauhna, hejtmanu Ségolene Royalovou, či nějakého představitele zelených z řad pařížských Bobos. Ti také chtějí reformy a větší konkurenceschopnost, trvají však na větším zapojení odborů.

COTĚD'

Odbory dokázaly zmobilizovat v ulicích a v rámci veřejného mínění (70 % až 75 % Francouzů je proti Sarkozyho reformě) širokou frontu proti důchodové reformě. Ukázaly také, že jsou schopny (alespoň krátkodobě) podstatně narušit chod hospodářství a celé země (podle Medefu protesty a stávky způsobily škody v rozpětí 2,5 až 4 miliard eur). Na druhé straně Sarkozy a jeho parlamentní většina se těmito okolnostmi nenechali příliš ovlivnit. Na konci října však demonstrace trochu ubraly na síle, část rafinérií a skladů pohonných hmot přestaly stávkovat a stávková účast na železnici má také klesající tendenci. Odpor Francouzů se ale příliš nezměnil.

Otázkou je nakolik odbory dokážou téma důchodové reformy zužitkovat. Sarkozy počítá s tím, že do roku 2012 (prezidentské volby) se na reformu zapomene, což je posíleno i jejím částečným zaváděním: celá reforma v plné šíři vstoupí v platnost až kolem roku 2017-18. Tato časová prodleva však může být užitečná i pro odbory, jelikož budou mít čas na to, aby formulovaly za účasti svých členů alternativní návrhy, a aby postavily politické strany před jasné požadavky zrušení Sarkozyho reformy a prosazení odborových požadavků. Sílu na to mají, je ovšem otázkou, zda odborové špičky se dokážou takto jasně postavit i Francouzské socialistické straně, nehledíc na její vnitřní rozpory a vzájemné vztahy.

Důchodový systém je také testem pro současný kapitalismus: dokáže zaručit odchod ze zaměstnání, aniž by docházelo k velkým výpadkům příjmů a aniž by dotyční museli pracovat do hlubokého stáří, kdy již stejně budou nemocní a ekonomicky nepoužitelní? Nesmíme totiž zapomenout, že již v současnosti celé vrstvy pracujících (především těch pod 30 let), kteří mají flexibilní smlouvy, dosáhnou na důchody podstatně později než jejich rodiče a budou mít velký výpadek příjmu. Nicméně i ostatní pracující nemají moc důvodů k radosti: odchod do důchodu je jedno z největších nebezpečí, co se týče chudoby a sociálního vyloučení. A to je podstatnější problém, než nějaká ta desetina procenta rozpočtových schodků.

➡ Jakub Horňáček

ŘECKO: ZKOUŠKA OHNĚM

ZE ZAHRANIČÍ:

Řecko směřuje k volbám starostů, které se budou konat 7. a 14. listopadu. Nikdy před tím jsme neměli předvolební období tolik ve znamení stávek. Zaměstnanci veřejných služeb, učitelé, pracovníci v nemocnicích a místních vlád pořádali v říjnu 24 hodinovou stávku.

Pracovníci na železnici, v dopravě, telekomunikaci a elektrárnách provedli sérii stávek, ačkoli řecká odborová centrála oficiálně generální stávku nevyhlásila. Ve stejnou dobu jsou novináři a ostatní pracovníci v médiích uprostřed hořkého boje proti velkým šéfům médií, kteří osekávají stovky pracovních míst.

V srpnu byla politická otázka, která pronásledovala vládu, to, zda se po prázdninách obnoví vlna stávek, která dala vzniknout v předchozích měsících sedmi generálním stávkám. Ale všechny naděje, které mohli mít, se ukázaly jako falešné.

Počátkem září došlo ke změnám ve vládním kabinetu, které měly symbolizovat naděje vlády, že se tímto obrátí list prvních horkých měsíců roku, ale jejich plány jsou již v troskách. Nový ministr veřejného pořádku, který jako poslanec kritizoval úsporná opatření, nařídil zásahové jednotce policie zaútočit na zaměstnance Ministerstva kultury, kteří okupovali Akropolis na protest proti tomu, že nedostali několik měsíců mzdu.

Už je to rok, co se tato vláda ujala moci. Některé závěry, ke kterým jsme došli během událostí posledního roku, mohou být užitečné pro boje v jiných evropských zemích.

PROCES

První věc, na kterou musíme klást důraz, je, že zápas proti úsporným opatřením je proces a ne pouze událost. Ohlášení škrtnů nepřineslo „velkou noc“ barikád. A proč by také mělo? Kapitalistická krize sama je dlouhodobá procedura a boj proti ní musí být viděn ve stejné dlouhodobém měřítku.

Pro většinu lidí byla krize velkým šokem. Oficiální kapitalistická ideologie prezentovala krizi jako meteorologický fenomén: hurikán, který zasáhl zemi, což znamenalo, že máme zůstat v klidu a čekat, až to přejde. Ideje konformismu mohly v prosinci 2009 zvítězit. Důležité je si uvědomit, proč nevítežili.

Nic nebylo automatické nebo prostě spontánní. Sociální hnutí nikdy nepostupují jako celek – to samé platí pro hnutí pracujících. V uplynulém roce jsme byli svědky stálých pokusů nejpokročilejších sekcí hnutí pomáhat ostatním, překonat překážky nastavené byrokracií a poskytnout příklady zápasu.

Vedení odborů v Řecku není militantnější nebo více levicové než v ostatních evropských zemích. Většina odborů je kontrolována kádry z Pasoku, sociální demokracie. Když byl Pasok v říjnu 2009 zvolen, připravovali členy odborů na dlouhé období zastavení stávek. První stávka, která začala boj,

nebyla oficiálně svolána vedením řecké odborové centrály, ale místním odborovým svazem učitelů. Jejich tlak přinutil vedení učitelských odborů svolat omezenou tříhodinovou stávku. Následoval domino efekt ostatních malých odborů. Připojily se místní nemocniční odbory, následovány odbory kontrolovanými Komunistickou stranou.

Odbory, které organizovaly stávky 17. prosince nejsou nejsilnějšími a největšími v Řecku, ale nejsou ani nejslabšími. Jsou to odbory se zkušeností z akce a silnou přítomností levice, obzvláště antikapitalistické levice. Při zpětném pohledu nebyla důležitost 17. prosince v tom, že by bylo možné posunout největší odbory blíže k akci, ale že bylo mnoha aktivistům v ostatních odborech jasné, že boj proti úsporným opatřením musí být organizován zdola a že pouze čekat na vedení, které je povolá do akce, je neúčinné.

Výsledky byly jasné v následujících generálních stávkách, svolané vedením odborové centrály. Vedení už prostě nemohlo stát stranou, ale doufalo, že svoláním jedné nebo dvou stávek s omezenou účastí by mohlo znamenat znamenalo, že budou moci obvinít nejmilitantnější odbory a levici z toho, že ztrácí hlavu. Co se ve skutečnosti stalo, bylo to, že stávky a demonstrace

měly větší účast, než se očekávalo.

Opět, spontaneita je pouze část odpovědi. Skutečný rozdíl je, že na několika pracovištích cítily poprvé skupiny pracujících potřebu organizovat protesty a přivést co nejvíce svých kolegů na demonstrace. Existovala nerovnováha v účasti mezi rozličnými pracovišti, která závisela z velké části na tom, jestli se našli dva nebo tři pracující, kteří přijali odpovědnost organizovat stávkou.

V generální stávce 5. května se šéf odborové centrály pokoušel řečnit z pódia, ale byl vypískán, takže nemohl dokončit řeč. Pracující, kteří jej vypískali, byli z nejsilnějších odborů: železničních, elektrárenských, telefonních a místních samospráv, a odborů kontrolovaných Pasokem. To byli pracující, kteří organizovali lidi, aby se účastnili masivní demonstrace, a nyní se cítili natolik sebevědomí, aby si drželi distanc od svého vedení.

KOMPLEXNÍ

Doposud byla vrcholkem hnutí, v řeči čísel a bojovnosti, generální stávka 5. května, kdy byly ve stávce milióny lidí a sta tisíce v ulicích – mnoho z nich skoro vzalo útokem parlament. Ale před tím, než se dostaneme k 5. květnu, musíme projít skrze menší a fragmentovanější stávky. To je něco, co chce vláda, abychom zapomněli. Nyní srovnává každou mobilizaci s 5. květnem, a pokouší se říkat: „Nevzali jste ten den útokem parlament, tak nic většího se již stát nemůže.“ Hraje si s ohněm, protože 5. květen vytvořil komplexnější proces v rámci pracujících tříd.

Politické dopady to mělo dokonce na nejvyšší úrovni. Tři poslanci Pasoku hlasovali proti úsporným opatřením

a byli vyloučeni ze strany. Dokonce i konzervativci byli přinuceni hlasovat proti úsporným opatřením, což garantuje, že politická nestabilita v Řecku brzy neskončí.

Řidiči autobusů nechali 1. července autobusy v garážích, aniž by vyhlásili stávkou, protože se jim zpozdlila o jeden den výplata. Stávkující novináři nechali vysílat některé zápasy mistrovství světa bez komentátora.

Stávka majitelů kamiónů je zásadním příkladem. Nejsou dělníci – většina z nich patří do střední třídy – ale pokračovali ve stávce nejen poté, co jim soud nařídil jít zpátky do práce, ale dokonce když vláda použila stanné právo, aby je udržela na uzdě, a hrozila konfiskací jejich kamiónů. Majitelé kamiónů zvýšili sázky pro vedení železničních a elektrárenských odborů. Nařízení soudu již nemůže být použito pro odvolání stávky.

Po 5. květnu byly do politiky vtaženy tisíce nových lidí. Tragická smrt třech lidí v bance během demonstrace byla použita vládou, aby terorizovala

a zabránila eskalaci akcí. Nikdo neustoupil – odbory vydali prohlášení obviňující policii, vládu a šéfy bank. To dokazuje, že v těchto pár měsících se vědomí miliónů lidí posunulo o několik skoků kupředu.

Tento proces radikalizace je dalek ukončení. Ze zahraničí se řecké zápasy někdy zdají jako série po sobě jdoucích militantních stávek. Ale, zevnitř, je to od toho daleko. Nebylo to pouhé lineární sbírání sil; byl to posun ve vědomí tisíců pracujících, politický proces a organizační výzva pro odboráře. Intervence socialistů do tohoto procesu byla na všech úrovních nepostradatelná.

IDEOLOGICKÉ

Na ideologické úrovni, diskuse o původu a charakteru kapitalistické krize zůstává základnou pro zápasy. Aktivisté na pracovištích potřebují marxistické argumenty, aby předpovídali běh událostí a čelili oficiální propagandě.

Participace komunit imigrantů na generálních stávkách by se neudála bez socialistické intervence – a byla zásadní v boji proti fašismu.

Nejdůležitější výzvou je pomoci nejpokročilejším pracujícím vytvořit skutečnou síť obyčejných odborářů, kteří by vyvíjeli tlak na byrokracii.

Francouzská pracující třída je nyní v čele boje proti úsporným opatřením v Evropě. Je to velká pomoc pro nás v Řecku, protože celý rok byli pracující tlačeni, aby se omlouvali za to, že jsou „výjimkou“ v Evropě. Francouzští pracující přinesou dokonce více zkušenosti do boje proti úsporným opatřením, který se stává zvyšující se měrou mezinárodním.

➤ Nikos Loudos
➤ Ze Socialist Review přeložil
Martin Šaffek

FRAGO 242 ANEB MUČENÍ ZARUČENO

ZE ZAHRANIČÍ:

Jelikož české sdělovací prostředky o podrobnostech odtajněných materiálů týkajících se války v Iráku bohorovně mlčí, budu tedy nemilosrdný: bití pažbami pušek a ocelovými lany, mučení i zabíjení elektrickým proudem, lidská tkáň odřezávaná břitvami, údy uřezané motorovou pilou, kyselina a popáleniny způsobené chemikáliemi na zohavených mrtvolách, pohozených okolo silnic, vydloubnuté oči nebo kosti provrtané elektrickou vrtačkou – tyto hrůzy a mnoho dalších obsahuje takzvaný „fragmentární rozkaz“ Frago 242 v rámci speciálního manuálu určeného k šíření barbarismu v okupovaném Iráku na příkaz Washingtonu.

Podle rozkazu Frago 242 vydaného Američany v červnu 2004 byla koaliční vojska zbavena povinnosti hlásit a vyšetřovat jakékoliv násilí páchané proamerickými iráckými jednotkami na civilních osobách. Zatímco Pentagon popírá obvinění z toho, že by ignoroval tyto zločiny (a v tom případě školácky popírá i to, co je uvedeno v jeho vlastní dokumentaci – pozn. aut.), světové mínění jednání americké armády hořce odsoudilo. Zástupce britského premiéra Nick Clegg kupříkladu uvedl, že tato tvrzení jsou „mimořádně závažná“ a měla by být „rádně prověřena.“ K odsudku těchto praktik se připojilo i několik arabských zemí a respektované lidskoprávní organizace.

Rozkaz Frago 242 měl v rámci širších politických snah za úkol přenést řízení bezpečnosti z rukou koaličních vojsk do rukou iráckých bezpečnostních složek ZDE, což v realu znamenalo, že režim byl

přinucen změnit politickou konstituci, ale zároveň mohl dále provádět mučící techniky, mimo jiné i ty z éry Saddáma Husajna.

Ve skutečnosti nejde o nic nového pod sluncem. Bestiální mučení dosahující téměř virtuozity je vedlejším, avšak významným produktem činnosti americké armády a CIA. Poté, kdy byl svět šokován týráním vězňů v Abu Ghrajb či na Guantánamu, britský historik a spisovatel Tariq Ali ve své publikaci *Piráti Karibiku*: osa naděje napsal, že řada lidí v Latinské Americe se otřásla, neboť zažila ošklivé děja vu; mučení a týrání absolventy teroristické Školy Ameriky v Georgii, trvající desítky let, v nich zanechalo hluboké šrámy na těle i na duši.

Když se Američanům situace v Iráku vymkla z ruky, tak za jejich asistence začaly vznikat eskadry smrti (tento postup nadšeně propagoval již J. F. Kennedy pro Latinskou Ameriku – pozn. aut.), a to podle osvědčených receptů – protipovstalecká metoda, jež se osvědčila ve Vietnamu: Operace Phoenix na přelomu 60. a 70. let, jež má na svědomí téměř 40 000 obětí, Operace Kondor v Jižní Americe v 70. a 80. letech připravila o život nejméně 60 000 lidí; bataliony smrti vycvičené a financované Pentagonem postupovaly v 80. letech podle takzvané „Salvador Option“ v Centrální Americe a nechaly za sebou čtvrt milionu mrtvol atd.

Existuje řada textů o tom, jak se rozšívání teroru na způsob „Salvador Option“ osvědčilo v poinvazním Iráku. Není asi náhoda, že bývalý vojenský poradce v Salvadoru, plukovník James Steele, v Iráku

stojí za vytvořením nechvalně proslulé Wolf Brigade ZDE a speciálních policejních komand při iráckém ministerstvu vnitra, jež šířily teror a strach v iráckých městech a vesnicích.

Ve světle předešlých řádků má vláda Spojených států ještě tu drzost, aby ústy šéfky americké diplomacie Hillary Clintonové odsoudila server WikiLeaks nikoliv za to, že publikace ožehavých dokumentů líčící horor, rozpoutaný angloamerickou invazí do Iráku, ale kvůli tomu, že jsou nyní v ohrožení životy amerických vojáků a reputace Bílého domu. Toto hanebné tvrzení opravdu pochází snad z autistického světa, kde byla realita vymazána. Šéf WikiLeaks Julian Assange hovoří o kampani americké vlády namířené proti němu a jeho spolupracovníkům a zároveň reaguje na postoj Washingtonu, že jediné ohrožení představuje otřesení pověsti těch, kdo sami ohrožují životy vojáků, když je posílají do bitevního pole. Assange také řekl, že 300 lidí, o nichž Pentagon nyní tvrdí, že jsou v ohrožení života, v publikovaných dokumentech vůbec není uvedeno.

Bílý dům, s pomocí nesčetných „pundits“, novinářů, filosofů a dalších apologetů jeho maligní politiky, nemá právo cynicky obviňovat jiné státy z mučení a kritizovat tamní porušování lidských práv, byť by docházelo ke stejné ohavným zvěrstvům; nemá žádné právo tyto zločiny zneužívat pro svou agendu ani je paušálně odsuzovat, dokud je sám nepřestane páchat a podporovat.

➔ Daniel Veselý

ŠPATNÉ HOSPODAŘENÍ VLÁDNOUCÍ BYROKRACIE

TEORIE:

Přetiskujeme další kapitolu z analýzy minulého režimu, kterou vypracoval Tony Cliff ve své knize Státní kapitalismus v Rusku.

V kapitalismu, založeném na soukromém vlastnictví výrobních prostředků, se kapitalisté řídí tržním mechanismem, jež jim slouží jako jakýsi „finanční kompas.“ Tím jsou determinovány jak ceny výrobních prostředků, tak spotřebního zboží. Kapitalista musí vést přesné účetnictví, přičemž trestem za špatný odhad je finanční ztráta, či, v případě závažné chyby, krach. Ve státě řízeném hospodářství, kde je většina cen určována administrativně a kde reálný příjem ředitele závodu není přímo spojen s reálnou ekonomickou situací jeho podniku, se význam precizního účetnictví dokonce ještě zvyšuje – ačkoli je pravda, že ředitel závodu může po dlouhou dobu své nedostatky skrývat. Bez správného účetnictví se výpadek v jednom podniku projeví ve výpočtech jiných podniků a stále se tak kumuluje. Kreml může trestat ředitele, kteří selžou. Jenže selhání vyjde najevo teprve poté, co škoda vznikne. Extrémně tvrdé tresty (degradování, uvěznění, atd.) navíc nutí ředitele zatajovat své výsledky a budovat si vazby s vyššími úředníky státní správy. Dále tato nemilosrdná logika odplaty vede ředitele až k příliš velké obezřetnosti (nechci říci bázlivosti), než aby přijímali rizika a činili nová rozhodnutí. Důležitou roli zde hraje také nekonečné nabírání a propouštění

ohromného počtu neproduktivních funkcionářů. Protože osud ředitelů závisí na právě vládnoucí klice státních funkcionářů, bezpodmínečně se jejich rozhodnutím podřizují. Avšak tyto mocenské kliky se neustále mění, čímž se mění také hospodářské strategie.

Je známým faktem, že vysoká složitost a rozmanitost moderní průmyslové ekonomiky vyžaduje co možná nejvyšší míru lokální autonomie a iniciativy. To je však v příkrém rozporu s extrémně byrokratickou povahou vlády v Rusku.

Stalinská industrializace je plánovaná, chápeme-li pojem plánování jako centrální řízení. V rámci soukromého kapitalismu funguje ekonomika naslepo, takže zde v daném okamžiku dochází k mnoha jednotlivým autonomním rozhodnutím, zatímco v Rusku prakticky o všem rozhoduje vláda. Pokud však termínem „plánované hospodářství“ chápeme hospodářství, ve kterém je činnost všech ekonomických jednotek sladována a regulována do jediného rytmu, ve kterém je pouze minimum neshod a především, v němž převládá předvídatost v procesu ekonomických rozhodnutí – pak je ruská ekonomika všechno možné jen ne plánovaná.

První pětiletý plán např. vycházel z předpokladu, že rozhodující část

zemědělské výroby zůstane v rukou drobných rolníků (kolchozy měli produkovat jen 11,5 % celkové produkce obilí v zemi – a to až v posledním roce plánu). Nakonec však kolchozy a sovchozy představovali 70 % zemědělské výroby. Zde je předpověď přírůstku počtu živého inventáře: koně – 6,1 milionu; skot – 14,5 milionu; prasata – 12,2 milionů; ovce a kozy – 28,8 milionů; celkem 61,6 milionu kusů. Ve skutečnosti se však počet koní snížil o 13,9 milionu; skot o 30,2 milionu; prasat o 14,4 milionu; ovcí a koz o 94,6 milionu; celkem pokles o 153,1 milionu kusů. Plán rovněž předpokládal, že vztahy mezi všemi hospodářskými odvětvími budou založeny na tržní směně. Přesto byl nakonec zaveden přidělový systém. Dalším předpokladem bylo, že počet dělníků, zaměstnaných ve státní ekonomice, se zvýší o 33 procent. Ve skutečnosti však vzrostl o 96,6 procenta. Životní úroveň měla stoupnout, místo toho klesla. Lze předpokládat, že výrobní cíle různých druhů zboží jsou vzájemně provázány. Míra úspěšnosti jednotlivých cílů je však diametrálně odlišná. Plán počítal s tím, že počet obyvatelstva na venkově naroste o 9 %, obyvatel měst o 24,4 % a celkový počet obyvatel o 11,8 %. Odpovídající údaje však byly: 1,1 %; 40,2 % a 8,1 %. Totéž platí pro následující plány. Inflace (za dvě

desetiletí éry plánu narostla minimálně o 1 500 %), strašlivý hladomor v letech 1932-1933, krutá administrativní opatření vůči rolníkům a dělníkům – to jsou jen některé z příznaků toho, že byrokracie nemá dostatek předvídatosti k řízení hospodářství a plodí tak rozpory mezi různými – vzájemně propojenými částmi ekonomiky.

Mezi jednotlivými závody schází koordinace. To si můžeme ilustrovat na

Závod	Surové železo (V tunách)	Ocel
Magnitogorský Kombinát	2 840	1 168
Kuznětský Kombinát	2 324	1 389
Závod Krivoj Rog	1 733	
„Zaporohstal“	1 679	1 074
„Azovstal“	1 642	664
Kirovův Závod	2 102	523
Džeržinského Závod	785	529
Petrovského Závod	799	299
Kramatorského Závod	725	293
Ordžonikidzův Závod	707	400
Frukcův Závod	636	403

tomto příkladě: podle Děmjanoviče, hlavního inženýra stalingradského závodu na traktory, bylo v říjnu 1940 na dvoře závodu nahromaděno 753 traktorů v hodnotě 18 milionů rublů, neboť chyběly součásti od menších závodů v hodnotě 100 000 rublů. To vedlo k vážnému přerušení výroby.

O velkém nepořádku v ekonomice svědčí také jev, který se právě v Rusku projevuje v té nejextrémnější podobě: různé podniky, které vyrábějí stejný produkt vykazují ohromné rozdíly ve výrobních nákladech. Např. roční produkce surového železa a oceli na dělníka v různých podnicích činila roku 1939:

Z knihy, ze které jsou výše uvedené údaje čerpány, je zcela zřejmé, že hlavní příčinou těchto velkých rozdílů v produktivitě práce nejsou rozdíly v přírodních podmínkách výroby, ale technické vybavení podniků. V mnoha případech se však výrobní náklady značně liší i tam, kde žádné velké rozdíly v technickém vybavení podniků nejsou. Izvěstia např. píše: „Často dochází k tomu, že dva podniky pod stejným ministerstvem a se stejným vybavením vykazují velmi rozdílné výrobní náklady. V jednom případě dosahují administrativní náklady jednoho podniku dvakrát až třikrát tolik, co v jiných... Mohly by být propuštěny stovky tisíc přebytečných

dělníků a výrobní náklady by se značně snížili. Jen pokud se udělal pořádek ve vedení podniku.“

Další příčinou rozdílů v nákladech jsou velké rozdíly v počtu vadného zboží. V roce 1947 uvedl ministr financí Zverev ve své zprávě Nejvyššímu sovětu o státním rozpočtu, že v jedné ze dvou továren na elektrické žárovky jsou výrobní náklady pětikrát vyšší než ve druhé. Důvodem bylo, že v tomto

Plán výroby na rok 1937				
	Plán Gosplanu (1931)	17. Stranická Konference (1932)	17. Stranický Sjezd (1934)	Skutečné Splnění (1937)
Uhlí (mil. tun)	450–550	150	152.5	128.0
Surová ropa (mil. tun)	150	80–90	46.8	30.5
Surové železo (mil. tun)	60	22	17.4	14.5
Elektrina (mil. kWh.)	150	100	38.0	25.4

podniku tvořily 47,3 procenta produkce zmetky, zatímco ve druhém to bylo jen 7,3. Je zřejmé, že takto velké rozdíly ve výrobních nákladech by v podmínkách kapitalismu založeného na soukromém vlastnictví vůbec nemohly existovat. Podniky se špatnými výsledky by byli brzy z ekonomiky vytlačeni. Zachování těchto podniků bez vyrovnávání jejich nákladů na výrobu (alespoň částečného) znamená z prostého ekonomického hlediska obrovské plýtvání.

Tento nedostatek koordinace mezi různými podniky a nedůslednost jejich rozvoje vede ke křečovitým vzestupům a pádům cen a k absenci harmonických vztahů mezi nimi. Dr. Jasny to velmi dobře ilustroval. Jedním z příkladů, který udává, je tento:

Vývoj cen dříví a řeziva během éry plánu byl fantasticky divoký. Po mírném poklesu v letech 1927–28 se cena řeziva zvýšila o více než 100 procent – především od 1. dubna 1936. Ta pak zůstala neměnná po téměř 13 let i přes inflaci, extrémní nedostatek času a kácení lesů v daleko větší míře než by bylo ekonomicky rozumné. Později, především od 1. ledna 1949, se cena řeziva zvýšila téměř trojnásobně a stala se téměř 7 krát vyšší než v letech 1926–1927.

Cena kulatiny (dřevěné), jež se ve velkém množství využívá přímo v sovětském stavebnictví, klesla mezi léty 1926–27 a 1927–1928 o 14,7 procent a pak se jen mírně zvýšila v roce 1936. Znovu pak poněkud narostla roku 1944, ale i poté zůstávala stále jen nepatrně vyšší než cena z let 1926–1927. Poté, aby byly všechny tyto nedoplatky vyrovnány, se roku 1949 cena kulatiny naráz zvýšila více než 4,5-krát.

V letech 1926–1927 dělala cena klád asi 50 procent ceny řeziva (nařezané klády). Roku 1936 stály dřevěné klády o více než 20 procent více než řezivo. Toto procento se roku 1944 zvýšilo přibližně na 30 % a v roce 1949 překročilo 40 %.

Cena železničních pražců, jednoduchých výrobků ze dřeva, se roku 1936 zdvojnásobila a v roce 1943 se pak více než zdvojnásobila znovu. Opět byly ceny

(více než) zdvojnásobeny v roce 1949. Výsledkem bylo, že ceny platné od 1. ledna 1949 byly téměř 10-krát vyšší než roku 1927.

V jiné knize uvádí Jasny další příklad toho, jak nedostatečná je vazba mezi cenami konkurenčních výrobků nebo mezi cenami surovin a hotových výrobků: „V roce 1933,“ píše, „byla cena petroleje na technické účely (pro FOB) zvýšena 10-krát – na cenu asi 45-krát vyšší než cena kvalitního uhlí z Donbassu (důl FOB). V roce 1949 již nestál (stejný) petrolej ani šestkrát více než uhlí. Pro takovouto změnu neexistuje žádné ospravedlnění a dokonce ani žádné vysvětlení. Ceny petroleje a uhlí jsou extrémním případem. Avšak počet neoprávněných velkých změn ceny a disproporcí mezi jednotlivými cenami je téměř nekonečný.“

V roce 1949 tvořila cena důležitých typů válcované oceli asi 5–6 ti násobek ceny uhlí, kdežto v druhé polovině roku 1950 byl tento poměr jen asi 3 : 1. A opět: „Bylo velkou chybou zvýšit ceny strojů o 30–35 procent během jednoho roku (1949) a další rok (1950) tento nárůst odstranit; nebo stanovit mnohem vyšší sazby za železniční přepravu na krátké vzdálenosti než na dlouhé vzdálenosti (reforma z roku 1939) a další rok udělat pravý opak (1949).“

Korunovaný příklad hrubých metod, používaných při tvorbě cen, nám podal sám Stalin:

Naši obchodní ředitelé a plánovači jsou, až na několik výjimek, špatně obeznámeni s působením zákona hodnoty. Nestudují jej a nejsou ho schopni brát v úvahu při svých výpočtech. To vysvětluje zmatek, který stále ještě vládne v oblasti politiky stanovování

cen. Zde je jeden z mnoha příkladů. Před nějakým časem bylo rozhodnuto upravit cenu bavlny a obilí v zájmu pěstování bavlny – lépe stanovit ceny za obilí, jež se prodává pěstitelům bavlny a zvýšit cenu bavlny dodávané státu. Naši obchodní ředitelé a plánovači předložili v této věci návrh, který zcela ohromil členy ústředního výboru. Navrhuje se zde totiž stanovit prakticky stejnou cenu pro tunu obilí a tunu bavlny. Cena tuny obilí byla navíc téměř shodná s cenou tuny pečeného chleba. Na připomínky členů ústředního výboru, že cena tuny chleba musí být vyšší než tuna obilí kvůli nákladům na mletí a pečení, a že bavlna je obecně mnohem dražší než obilí, jak o tom ostatně svědčí i ceny na světovém trhu, nenašli autoři návrhu žádnou rozumnou odpověď. Ústřední výbor byl tedy nucen vzít věc do vlastních rukou – snížit ceny obilí a zvýšit ceny bavlny.

Jakýto zmatek! A to na té nejvyšší úrovni.

Jedním z dalších zvláštních fenoménů, který odhaluje nedostatek integrace mezi jednotlivými závody, je vzestup vrstvy prostředníků, kteří se živí tím, že hledají podniky s přebytky a deficity a sjednávají mezi nimi výměnné dohody, jimiž porušují ceny stanovené vyššími orgány. Planovoje Choziajstvo ohlásilo případ, ve kterém těžký strojírenský závod zakoupil od stavební společnosti 2,5 milionu cihel a k oficiální ceně cihel přidal i následující bonusy: 800 tun uhlí, 250 tun česovače, 11 tun leteckého petroleje a různá množství řady dalších komodit. To vše je nezákonné, ale přesto velmi rozšířené: byrokratická vláda, která tyto praktiky zakazuje, je sama jejich příčinou.

Dalším příkladem stejného druhu je kolchozní trh s potravinovými lístky, vzkvétající zejména během války. Tento trh nese jméno „černý trh“.

Z výše zmíněného také plyne význam tolkachů – zásobovačů – kteří mají, zcela ilegálně, ohromné provize ze získání materiálů, strojů, atd. Odtud také význam blatů, nebo osobního vlivu na získávání materiálů, strojů, atd. na které závodní ředitelé nemají nárok. Ruské publikace poskytují dostatek svědectví o tom, jak významný tento fenomén je.

Veliký počet konfliktů mezi podniky, trusty, glavy, ministerstvy, apod. lze vyčíst z ohromného množství soudních sporů a procesů. Např. v roce 1938 bylo v Gosarbitraži (Státní Soudní výbor – speciální systém soudů pro spory mezi ekonomickými orgány) projednáváno na 330 000 případů. Tento údaj nezahrnuje spory mezi ekonomickými jednotkami

– glavy a továrnami jednotlivých resortů – kterými se zabývají odborové soudní výbory. Berman píše: „druhy sporů, které přijdou před Gosarbitraž jsou úžasně různorodé. Mnoho z nich se týká kvality dodávaného zboží podle smlouvy. V mnoha případech jde o ceny zboží. Přesto, že jsou ceny pevně stanoveny, je zde silná tendence tyto ceny nedodržovat.“

Jedním z nejdůležitějších prvků špatného hospodářství byrokracie jsou rychlé a svévolné změny rozhodnutí samotné ústřední vlády. Uvedeme si několik příkladů.

Po řadu let mezi vládnoucími kruhy převládal názor, že čím je podnik větší, tím je lepší. A to bez ohledu na jejich optimální technickou úroveň a efektivitu. Tak například Stalin prohlásil: „Všechny ‘vědecké’ argumenty proti možnostem a účelnosti budování velikých továren na obilí mezi 50 000 a 100 000 ha se zhroutily a rozpadly v prach.“

V roce 1930 se kolchoz skládal třeba z 50 obcí a 84 000 ha. Další zahrnoval 29 vesnic a 33 553 hektarů. Nicméně, po strašlivých ztrátách zatroubila vláda k ústupu a v roce 1938 měl průměrný kolchoz rozlohu 484 ha orné půdy. Po devíti letech (1928-1937) nadšení pro gigantické podniky (jako cestě k vítězství nad reakcí), byla „gigantomanie“ prohlášena za výsledek zhoubné činnosti „trockistických fašistů.“

Jindy byly zase stanoveny směšně vysoké cíle výroby, jež měli vést k dobrodružně vysokému tempu rozvoje. Výsledkem však byla jen strašlivá cena, rychlé opotřebení strojů a plýtvání materiálem a prací. Tak například, GK Ordžonikidze, komisař těžkého průmyslu, uvedl na sedmnácté stranické konferenci (30. ledna 1931), že úkolem pro rok 1932 bude: „V průběhu jednoho roku musíme více než zdvojnásobit kapacitu hutnických továren – zvýšit ji na 13,5 – 14 milionů tun [surového železa] ... Co znamená splnění výrobního programu pro železářský aj. kovoprůmysl v roce 1932? ... To znamená za jediný rok zvýšit výrobu o 4 miliony tun ... Jak dlouho trvalo kapitalistickým zemím dosažení tohoto cíle? ... Anglie k tomu potřebovala 35 roků ... Německo deset roků ... Spojené státy osm let. SSSR musí dosáhnout téhož cíle za jediný rok.“ Ve skutečnosti to však trvalo nikoli jeden ale šest až sedm let.

Ještě absurdnější pozici zaujal orgán Gosplanu, který připravoval cíle na druhý pětiletý plán. Oznámil, že v roce 1937 bude SSSR produkovat: 450–550

milionů tun uhlí, 150 milionů tun ropy, 60 milionů tun surového železa a 150 milionů kilowatthodin elektrické energie. Tento plán musel být na Sedmnácté Stranické Konferenci (leden 1932) snížen o více než polovinu a ještě mnohem více na Sedmnáctém Stranickém Sjezdu (leden 1934), který teprve schválil konečný návrh. Jen prosté porovnání cílů ukazuje, jak svévolné a spekulativní vládní plánování je:

Dalším podivným, nicméně typickým, incidentem je tento. V roce 1931 měl jeden významný člen Nejvyšší Rady pro Národní Hospodářství tu odvalu říci, že nevěří, že by bylo možné pěstovat 60 milionů pudů [982 800 tun] bavlny, ale jen 30 milionů [491 400 tun]. Za tuto opovážlivost byl předveden k soudu a žalobce prohlásil: „Právě tyto dvě čísla dostatečně svědčí o podvrtné činnosti Sokolovského.“ Sokolovský nakonec „přiznal“, že produkce 60 milionů pudů bavlny by vlastně dosaženo být mohlo. („Doznání“ mu však nebylo nic platné a za svůj někdejší skepticismus byl odsouzen na deset let do vězení). O čtyři roky později, v roce 1935 na konferenci pěstitelů bavlny, komisař lehkého průmyslu Lubimov a komisař pro zemědělství Černov informovali Stalina, že velké úspěchy v bavlnářském programu by mohly umožnit vyrobit v tomto roce ... 32 milionů pudů [524 160 tun] bavlny! Stalin považoval tento cíl za nedosažitelný a skepticky se jich ptal: „Nedali jste se náhodou unést nadšením?“

V součtu můžeme říci, že v Rusku se namísto skutečného plánu využívají metody striktního vládního diktátu, jež se vyvinuli za účelem odstraňování nedostatků v hospodářství, způsobených právě vládními činnostmi a rozhodnutími. Proto bychom místo o sovětském plánovaném hospodářství měli hovořit o byrokraticky řízeném hospodářství. Totalitní byrokratická politická diktatura vlastně pomáhá překonávat výsledky špatného plánování, jež mají původ v této byrokratické diktatuře samotné.

Zároveň by však bylo chybou předpokládat, že špatně vedené a trpící ruské národní hospodářství nemůže dosáhnout žádných podstatných, či dokonce ohromujících úspěchů. Ve skutečnosti je mezi špatným hospodařením byrokracie a prudkým vzestupem ruského průmyslu úzká dialektická jednotka. Pouze zaostalost výrobních sil v zemi, velké tažení za jejich expanzi (společně s celou řadou dalších faktorů, jež jsou s tím spojeny)

a především podřízenost spotřeby akumulaci kapitálu může vysvětlit vzestup byrokratického státního kapitalismu.

RUSKO – PRŮMYSLOVÝ GIGANT

Ohromné úsilí a sebe-obětování lidí pozvedlo Rusko, navzdory špatnému hospodaření, korupci a plýtvání vládnoucí byrokracie, na pozici silné průmyslové velmoci. Zatímco dosud bylo Rusko ve velikosti průmyslové produkce čtvrté v Evropě a páté na světě, dnes je první v Evropě a druhé na světě. Rusko vystoupilo z ospalé zaostalosti, aby se stalo moderní, silnou, průmyslově vyspělou zemí. Byrokracie se tak ujímá přesně té role, jakou Marx a Engels připisovali buržoazii. „Poprvé vyšlo najevo, co všechno může lidská aktivita vytvořit. Dosahuje zázraků, jež dalece předčí egyptské pyramidy,

římské vodovody i gotické katedrály ... Buržoazie ... vtahuje všechny ... národy do civilizace ... Vytváří ohromná města ... a zachraňuje tak značnou část populace od idiotství venkovského života. Buržoazie, během své několik staletí trvající vlády, vytvořila daleko početnější a mnohem kolosálnější výrobní síly než všechny předchozí generace dohromady.“

Cenou za tyto úspěchy však byla, samozřejmě, lidská bída a utrpení v takové míře, jakou není možné ani odhadnout.

Ze socialistického hlediska však není rozhodujícím kritériem růst výroby sám o sobě, ale sociální vztahy, jež tento ohromný rozvoj výrobních sil doprovázejí. Je tento rozvoj doprovázen zlepšováním ekonomického postavení dělníků, zvyšováním jejich politické moci, posilováním demokracie, snižováním

hospodářských a sociálních nerovností a poklesem státního donucování, nebo ne? Je průmyslový rozvoj plánovaný? A pokud ano, tak kým, a v čím zájmu? Toto jsou základní socialistická kritéria pro ekonomický pokrok.

Marx ukázal, že rozvoj výrobních sil za kapitalismu přivádí lidstvo do krize, z níž vedou jen dvě cesty: jednou je socialistická přestavba společnosti, druhou je úpadek do barbarství. Hrozba barbarství nabírá na síle před našima očima. Všechny společenské výrobní síly, průmysl a věda se dávají do služeb války a ničení. Bitva o budoucnost lidstva však nebude záviset na ekonomickém výkonu Magnitogorska či Oak Ridge, nýbrž na společenských a politických vztazích, jež je podpírají.

➔ Přeložil Vítá Lamač

CO JE A CO NENÍ IMPERIALISMUS?

TEORIE:

Od roku 2001 se v souvislosti s nastupující militaristickou zahraniční politikou administrativy George Bushe II. začala na levici znovu oživovat debata o imperialismu, která zejména po roce 1990 ustoupila do pozadí zájmu. Začátkem roku 2003 v očekávání přicházející americké invaze do Iráku přednesl David Harvey v Oxfordu sérii přednášek o podobě moderního imperialismu, na jejichž základě vznikla ještě téhož roku kniha *The New Imperialism*. Z živé debaty, kterou tento Harveyho počín inicioval, vám přinášíme shrnutí

textu Roberta Brennera *What Is, and What Is Not, Imperialism?*, který je zajímavou polemikou s Harveyho knihou.

DVĚ LOGIKY MOCI

David Harvey zakládá svoji analýzu imperialismu na vymezení dvou oddělených i když úzce provázaných logik moci – kapitalistické a teritoriální. Činitelem té první je kapitál, je manifestovaná procesem jeho akumulace a právě „nekončící akumulace“, „akumulace sama pro sebe“ je hlavním imperativem této logiky a konečným cílem jejích aktérů. Logika teritoriální je naproti tomu logikou států, je z podstaty územně vázaná, založená na zvyšování moci nad daným územím a jejím rozšiřováním na území nová. Hlavním principem této logiky je dle Harveyho „akumulace kontroly nad teritoriem sama pro sebe“. Harvey vidí tyto dvě logiky jako sice provázané, ale nezávislé – žádná z nich není plně nadřazena druhé.

S tímto tvrzením, které je v rozporu s klasickou marxistickou koncepcí, podle níž je stát ve své domácí i zahraniční politice plně závislý na (národním) kapitálu, Brenner nesouhlasí. Harveyem uváděné historické příklady rozporu mezi jednáním států a objektivními zájmy kapitálu vysvětluje existencí mnohosti nezávislých států a jejich národních kapitálů. Žádný aktér na mezinárod-

ním poli nemá plnou kontrolu nad svým jednáním – to je do značné míry vynucováno akcemi ostatních. Výsledné směřování vývoje, které interferencí všech dílčích vlivů, pak nemusí být v zájmu žádného ze států ani jejich národních kapitálů.

Harvey rozděluje období imperialismu na dvě odlišné etapy, první z nich je období imperialismu klasického mezi lety 1884 a 1945, druhou pak období druhé poloviny 20. století. Počátky období klasického imperialismu vidí již v hospodářské krizi 40. let 19. století, po níž velké státní investice do infrastruktury zapříčinily nebývalý boom. Rychle akumulovaný kapitál byl však „prostorovo-časově fixován“ („spatio-temporally fixed“) v nejrozvinutějších kapitalistických zemích, což vedlo k dramatickému nadbytku kapitálu, snížení míry zisku a v důsledku ke krizi roku 1873. V důsledku této krize z nadbytku kapitálu na malém prostoru začal kapitál volat po „prostorovo-časové záplatě“ („spatio-temporal fix“), tj. expanzi do neevropských destinací, státem chráněných (proti domácím obyvatelstvu i vlivu cizího kapitálu) kolonií. Vzniklý protekcionismus znamenal však další prostorovo-časovou fixaci pro kapitál (jen na území pod správou domovského státu), která po čase vedla k opakování scénáře z před roku 1873 v ještě větším měřítku a v důsledku až k první světové válce a velké krizi

v meziválečné době.

Brenner považuje tento Harveyho výklad za inkonzistentní s jeho teorií dvou rovnocenných logik: „(...) evropská teritoriální expanze a její geopolitické důsledky jsou (u Harveyho) chápány plně v logice imperativu akumulace kapitálu.“

AMERICKÁ POVÁLEČNÁ HEGEMONIE V ROZVINUTÉM KAPITALISTICKÉM SVĚTĚ

Při popisu logiky imperialismu z let 1884-1945 vychází Harvey z Arendtové: „Nikdy nekončící akumulace vlastnictví musí být založena na nikdy nekončící akumulaci moci“. Tento citát velmi dobře vystihuje právě období klasického imperialismu, kdy stále mocnější impéria chránila stále větší národní kapitál, což vedlo až ke dvěma (téměř) světovým meziimperijním střetům v první polovině dvacátého století. Po roce 1945 však postupně v Evropě impéria mizí (s postupující dekolonizací), stejně tak Japonsko ztrácí svůj imperijní charakter. Arendtová vyslovila hypotézu, že studená válka není nic jiného než kulminace dlouhého období imperialismu, kdy postupné zvětšování moci impérií vedlo až ke konstituci pouhých dvou světových supervelmocí – USA a SSSR. Pokud by tomu bylo skutečně tak, Arendtová předpovídá, že svět se ocitl na stejném kurzu, který vedl k první světové válce, ovšem tentokrát v mnohonásobně větším měřítku. Není třeba zdůrazňovat, že Arendtová hypotéza byla historickým vývojem (nekonáním třetí světové války) vyvrácena.

Harvey si všímá, že americká politika vůči vyspělému kapitalistickému světu po roce 1945 je zcela opačná oproti obvyklé politice impérií v období klasického imperialismu. Protekcionismus národního kapitálu vystřídal ideologie liberalismu (institucionálně vyjádřená Bretton Woodským systémem) založená na myšlence „svobodného trhu“ a „rovných pravidlech pro všechny (vyspělé kapitalistické země)“. Americký stát nejenže nevyužívá svoji teritoriální (vojenskou) moc k ochraně svého národního kapitálu, naopak brání cizí (evropský) kapitál před nebezpečím, který mu hrozí z existence Sovětského svazu a domácí radikální levice. Přesto však válkou povzbuzený americký průmysl v letech 1945-1948 svou konkurenceschopností válkuje vzpomínávající se průmysl evropský. Aby Spojené státy zabránily ekonomickému (a tím i politickému) izolacionismu,

který v Evropě hrozí, povzbuzují naopak evropské státy k zavádění ochranných opatření jdoucích (na první pohled) proti americkému kapitálu.

Navzdory tomuto pozorování rozdílu v chování amerického impéria vůči dalším rozvinutým kapitalistickým státům před a po roce 1945 Harvey tuto fundamentální odlišnost nevysvětluje. Brenner podává dvě „obvyklá“ vysvětlení. Prvním je hrozba ze strany SSSR, která jednak donutila kapitalistický svět neoslabovat se vnitřními rozbroji a druhak motivovala Spojené státy k udržování silné Západní Evropy jako nárazníku právě proti Sovětskému svazu. Druhé zdůvodnění říká, že vzhledem k americké převaze v konkurenceschopnosti byla ekonomická otevřenost vůči Evropě a Japonsku v nejlepším zájmu amerického kapitálu, neboť dynamicky rostoucí Evropa vytvořila velký prostor pro americké zboží a zahraniční investice. S rokem 1990 však obě tyto příčiny pozbývají na účinnosti – sovětská hrozba zcela mizí a konkurenceschopnost zejména Německa a Japonska se stává vážnou hrozbou pro americký kapitál – přesto však až do současnosti nic nenaznačuje, že by docházelo k obnovování imperijní rivality mezi západními státy. Jako zdůvodnění tohoto jevu Brenner navrhuje vznik nadnárodního kapitálu, v jehož zájmu již nejsou vojenské konflikty mezi rozvinutými kapitalistickými zeměmi, neboť mu vyhovuje otevřenost a propojenost světového trhu.

IMPERIALISMUS AMERICKÉHO STYLU

Ve vztahu ke třetímu světu se však USA po roce 1945 chovají zcela odlišně než ke světu rozvinutému. Typickým rysem americké politiky druhé poloviny dvacátého století je téměř permanentní intervencionismus. Standardní pohled levice na americký intervencionismus (reprezentovaný například Chomským) ho považuje za „zabezpečování třetího světa pro kapitalismus“ pomocí použití (vojenské) dominance. To je zcela v protikladu k chování vůči rozvinutým kapitalistickým zemím, kde je pozice USA nikoli dominantní ale spíše hegemonní. Dle Harveyho však toto klasické vysvětlení je pravdivé jen napůl. Podle něj Spojené státy vzhledem k rozvojem zemím prosazovaly kromě dominantního také hegemonní přístup skrze instituce Bretton Woodského systému (zejména MMF a Světovou banku), které měly sloužit nejen ke „koordinaci

růstu mezi rozvinutými kapitalistickými státy“, ale také k „šíření kapitalistického stylu ekonomického rozvoje do zbytku nekomunistického světa“. Přitom poměr mezi použitím dominantních a hegemonistických metod dle Harveyho se liší v různých obdobích a v různých administrativách.

Brenner toto Harveyho tvrzení neuznává, rozdělení dominantních a hegemonistických metod je podle něj dáno čistě regionálně – dominance ve třetím světě, hegemonie ve vyspělém.

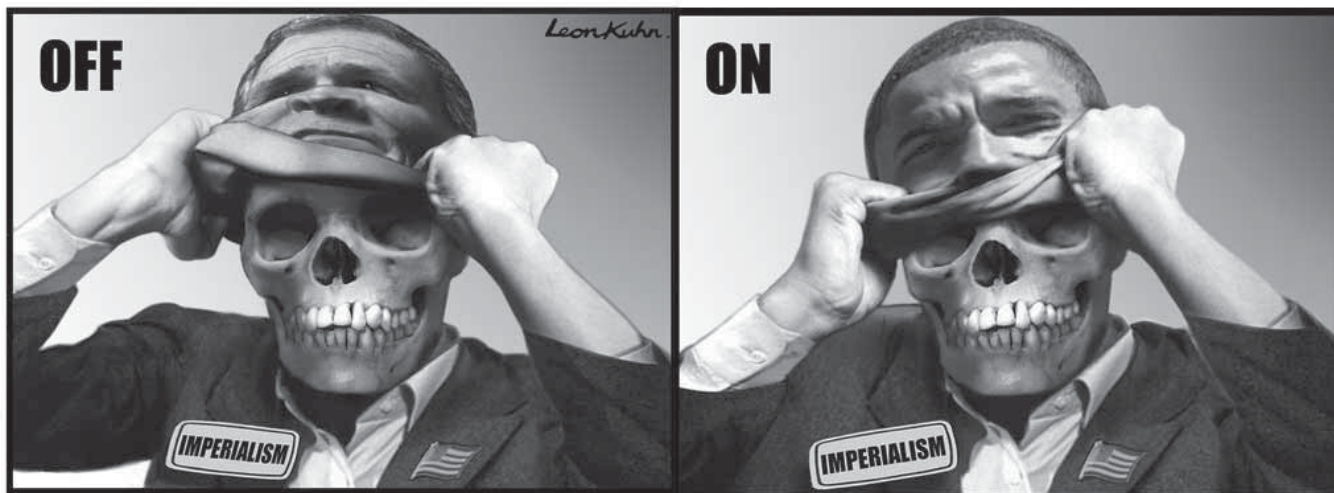
EKONOMICKÉ KOŘENY NOVÉHO IMPERIALISMU

Harvey k vysvětlení ekonomických příčin nového imperialismu (po roce 1973) neuvádí stejnou logiku, kterou aplikoval na popis kořenů počátku imperialismu klasického. Namísto krize 60. let, která by vedla k nutnosti provést „prostorově-časovou záplatu“ („spatio-temporal fix“) Harvey rámuje svůj přístup do logiky „stlačení zisků“. Dlouhodobý pokles ziskovosti počínající v 70. letech považuje za důsledek působení tří faktorů. Prvním jsou náklady na vietnamskou válku, které vedly k fiskální krizi. Dále rostoucí síla dělnictva vedla ke zvyšování nákladů na práci a na udržování sociálního státu. Nakonec rostoucí konkurenceschopnost Německa a Japonska tlačila na snižování cen.

Brenner s tímto zdůvodněním poklesu ziskovosti nesouhlasí. Tvrdí, že zaprvé pokles ziskovosti se netýkal pouze Spojených států, a i pokud by všechny uvedené příčiny byly zodpovědné za snížení zisků v USA, pak by tento pokles byl pouze dočasný. Vietnamská válka totiž skončila v roce 1975 a s tím se projevil i ohromný pokles státních výdajů (navíc tyto výdaje nerostly již od roku 1965). Síla dělnické třídy v době, kdy došlo k prvotnímu propadu ziskovosti, nerostla, naopak v průběhu 70. let mzdy reálně klesaly. Nakonec mezi lety 1969 a 1973 v reakci na mezinárodní měnovou krizi hodnota dolaru prudce klesla, což výrazně zvýšilo konkurenceschopnost amerických firem. Přesto však se ziskovost neobnovila a hospodářský růst zpomaloval až do konce století nikoli jen v USA ale v celém rozvinutém kapitalistickém světě.

AKUMULACE VYVLASTNĚNÍM (ACCUMULATION BY DISPOSSESSION)

Dlouhodobý pokles ziskovosti počínající v 70. letech je výchozím

bodem k Harveyho vysvětlení nového imperialismu. Snaha kapitálu po zvýšení míry zisku vede k touze po objevování nových oblastí pro investice. Harvey vidí nový imperialismus jako přímý důsledek snahy států vyhovět této žádosti kapitálu. Za typický rys považuje americkou kontrolu (skrze MMF) nad alokací mezinárodního dluhu a využívání této kontroly k neoliberalnímu otevírání dosud kapitálu uzavřených zemí (odpouštění dluhů výměnou za neoliberalní reformy). Dalším jevem je podle něj snaha přesouvat důsledky vytvářejícího se nadbytku kapitálu do míst daleko od centra kapitalistického světa (např. krize ve Východní Asii v 90. letech). V souhrnu pak Harvey definuje nový imperialismus jako „zavádění externích a mezinárodních institucionálních uspořádání skrze které mohou asymetrie výměnných vztahů fungovat ve prospěch hegemonné moci“.

Harvey přitom zavádí jeden z nejzajímavějších pojmů celého Nového imperialismu – pojem „akumulace vyvlastněním“ („accumulation by dispossession“). Tato akumulace je analogická (a zobecňující) k Marxovu termínu prvotní akumulace. Harvey ji popisuje jako reakci kapitalismu na opakující se nadbytek kapitálu. Akumulace vyvlastněním podle něj prochází celou historií kapitalismu a řeší nadbytek kapitálu tím, že zabírá pro kapitalismus oblasti dosud mu vzdorující – celé země fungující v prekapitalistickém či nekapitalistickém uspořádání, části ekonomiky ovládané prekapitalistickými (často komunitními) způsoby spravování. Patří sem i komodifikace dosud společensky vlastněných zdrojů (např. vody, lesů), privatizace státně kapitalistických ekonomik bývalého sovětského bloku i privatizace různých státem ovládaných

segmentů v převážně kapitalistických ekonomikách.

Brenner upozorňuje, že (stejně jako u Marxovy prvotní akumulace) i Harveyova akumulace vyvlastněním je založená na rozbití původního „splnutí“ půdy, práce a nástrojů, které konstituují nějakou prekapitalistickou společnost (či analogicky jinou kapitálu uzavřenou oblast). Nekapitalistická společnost je však ve svém splnutí imunní vůči kapitálu, je odstíněna od vlivů trhu, chráněna před konkurencí. To dává jejím členům svobodu prosazovat jiné ekonomické cíle než maximalizaci zisku. Navíc vládnoucí třída v takovéto ekonomice je existenčně závislá na vykořisťování, které je součástí tohoto systému, a nemá tedy zájem na jeho změně. V důsledku je tedy pro kapitál velmi obtížné až nemožné získat přístup do takovéto ekonomiky.

Pro vytvoření podmínek, za kterých se daná společnost otevře akumulaci vyvlastněním, je tedy nutná politická akce (nejčastěji prováděná státem). Je však nutné přísně odlišovat tuto politickou akci od samotné akumulace. Dle Brennera spočívá důležitost pojmů prvotní akumulace i akumulace vyvlastněním v poznání toho, že kapitál je z hlediska moci omezený ve smyslu, že nedokáže vytvářet podmínky pro vlastní expanzi. To vrhá světlo na odpověď na otázku, kdy, proč a jak státy a další političtí aktéři vytvářejí tyto podmínky.

Již Rosa Luxemburgová popisovala, jak imperialismus její doby pomocí vojenské přítomnosti v koloniích násilně rozbíjí původní společenské uspořádání a ekonomické vztahy domorodců, aby připravil podmínky pro příchod a prosazení kapitálu pomocí prvotní akumulace. Zcela analogicky Harvey popisuje spojitost mezi pok-

lesem míry zisku v jádře kapitalistického světa na konci 60. let, následným nadbytkem kapitálu a zintenzivněním imperialistického tlaku kapitalistických zemí na provádění společenských transformací po celém světě jako příprav podmínek pro akumulaci vyvlastněním (rozbíjení mexických ejidos – zemědělských komunit, privatizace v Brazílii a Argentině, transformace ekonomik bývalého sovětského bloku a Číny, neoliberalní reformy prosazované MMF,...).

Harvey se však nespokojuje jen s uvedeným výčtem příkladů a dále rozšiřuje pojem akumulace vyvlastněním i na další metody akumulace – likvidace rodinných podniků velkými korporacemi, krachy firem, které připraví zaměstnance o peníze, Po tomto rozšíření si dovolí tvrdit, že „akumulace vyvlastněním (...) se stala dominantní formou akumulace (...)“.

Toto pojetí však Brenner ostře kritizuje. Podle něj tyto způsoby akumulace probíhají v rámci již kapitalismem zabraného systému, např. vykořisťováním pracujících, a neleží tedy za hranicemi moci kapitálu, jenž pro jejich provádění nepotřebuje pomoc státu. Harveyho pojem akumulace vyvlastněním je tak podle Brennera „nafouknut až mimo existenci“, udrželi-li se však pouze v rámci stanoveném základním požadavkem, že jde o akumulaci expanzí za hranice dosavadní moci kapitálu, jde ze strany Harveyho o „obdivuhodnou práci v oživení Marxovy prvotní akumulace, přizpůsobení tohoto pojmu dnešní době a ukázkou jeho hodnoty pro porozumění současnému neoliberalnímu imperialismu“.

➡ Podle textu z konference Historical Materialism zpracoval Petr Glivický

LIMITY DOBRÉHO ČLOVĚKA

TEORIE:

Co to znamená „být dobrým člověkem“? Přímou i nepřímou jsme k tomu často vyzýváni a zdá se, že program „dobrého člověka“ drží nyní v obecném morálním diskurzu významnou pozici, možná i hegemonii.

Je zřejmé, co dobrý člověk nedělá – k negativně vymezeným příkázáním z Desatera, která pronikla sítím sekularizace, se zde připojuje požadavek neobchodovat se „špinavými penězi“, nebýt nešetrný k životnímu prostředí, nebýt netolerantní, atd. Toto je naprosté minimum morálky „dobrého člověka“, společnost Google jej vyjadřuje svým mottem „Don't be evil“ – „Nebuď zlý“!

Co dobrý člověk dělá? Pomáhá přátelům, případně lidem cizím, přispívá na charitu, atd. Právě účast na charitě je reprezentativním aspektem pozitivně vymezeného „dobrého člověka“. Oscar Wilde napsal, že „charita demoralizuje a de-graduje“, a že „je nemorální používat soukromé vlastnictví k zmírňování hrůz, které plynou z instituce soukromého vlastnictví.“ Tímto je do morálky „dobrého člověka“

vnesena dimenze, kterou se ona nezabývá. Nejde už jen o to, že jsem dobrý a dávám prostředky potřebným, ale také o to, že se podílím na systému, ve kterém jsou tyto prostředky akumulovány, a který má své oběti. Zde nejde jenom o zlo subjektivní, na které se omezuje morálka „dobrého člověka“, nýbrž o zlo objektivní, které se nereprodukuje nemorálností jednotlivců, ale v celku společenských vztahů.

Je nesmyslné hledat příčiny finanční krize ve špatném charakteru bankéřů. Několik zloduchů se mezi nimi jistě najde, ale předpokládejme, že většina z nich splňuje postulát „dobrého člověka“. Na věci to mnoho nemění – i kdyby všichni z nich „nebyli zlí lidé“, kteří nadto přispívají nemajetným bez práce, tak pouze potírají symptom logiky systému, jehož prominentními vykonavateli jsou.

Jsou tu ovšem i zdánlivě méně rozporuplní filantropové, jako např. Bill Gates, který není viněn z rozpoutání finanční krize a jehož systémová úloha s sebou nejspíš nenese taková rizika jako v případě bankéřů. Podle filozofa Slavoje Žižky se

Gates ani nedá nahlížet jako podnikatel, který přidává nadhodnotu k produktům své firmy. Žižek tvrdí, že Gates je mnohem spíše rentiér, který pobírá poplatek – rentu – za používání tzv. „commons“ (něco společně vlastněného, drženého – může jít o jak o společně přístupné vědění, tak o technologie vyvinuté ve státním sektoru), které byly (re)privatizovány.

Vztah Gatesovy charity k jeho objektivní funkci je však analogický s předchozími příklady. Jedná se opět o nahodilou a přechodnou léčbu těch, které akumulace prostředků v rukou jednotlivců na úkor ostatních připravila o možnost podílet se na výdobytcích společnosti.

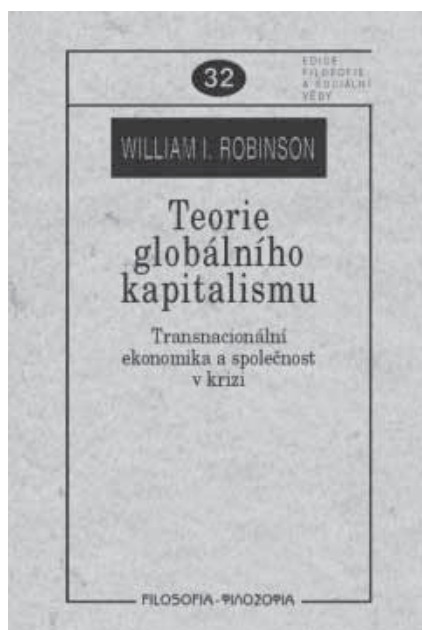
Na zlech systému se podílejí všichni jeho reproducenti. Morálka „dobrého člověka“ se pouze snaží tomuto systému nasadit masku lidské slušnosti.

K odstranění těchto zel je potřeba morálky aktivistické, která nepožaduje, aby do funkce otrokáře byl dosazen slušný člověk, nýbrž aby tato funkce byla zrušena.

➔ Adam Bartoš

WILLIAM I. ROBINSON: TEORIE GLOBÁLNÍHO KAPITALISMU

TEORIE:

V roce 2009 vyšla péčí nakladatelství Filosofia za podpory Centra globálních studií hluboká makrosociologická analýza nejsoučasnějších podob globalizace. Je to kniha Teorie globálního kapitalismu, která se též stručně dotýká souvislostí globalizace a světové hospodářské krize.

Autor, profesor na Univerzitě v Kalifornii, se řadu let zabývá globalizací a Latinskou Amerikou.

První ze čtyř kapitol zkoumá současné podoby globalizace. Autor je chápe jako epochální proměnu světového kapitalismu. Charakterizuje extenzivní i intenzivní šíření současného kapitalismu. Zatímco extenzivní šíření globálního kapitalismu vede k pronikání kapitalismu do téměř všech zemí světa, intenzivní šíření znamená proniknutí do oblastí, jež dosud v převážné míře stály mimo logiku expanze kapitálu. Intenzivní šíření se projevuje třeba

privatizací zdravotnictví a školství.

Tyto autorovy poznámky, bez autorova úmyslu, zahrnují tvrdou kritiku programu a praxe Nečasovy vlády.

Autor rozlišuje ve světové ekonomice nadnárodní společnosti a transnacionální společnosti. Nadnárodní společnosti mají centrálu a řadu výrobních, někdy i obchodních závodů v mnoha státech světa. Oproti tomu transnacionální korporace představují na rozdíl od nadnárodních společností firmy s ústřednami ve více než třech zemích. Největší transnacionální korporace zaměstnávají na celém světě přímo 80 milionů zaměstnanců, ale tito pracovníci vytvářejí třetinu světové produkce.

Tento vývoj umožňuje přeshraniční fúze a akvizice, personální propojování vedení transnacionálních korporací, strategické aliance, vzniká škála vazeb korporací odlišná od fúzí a akvizic, například investice do

menšinových vlastnických podílů. Vyvíjejí se nové globální ekonomické formy, outsourcing, subdodavatelství a další. U transnacionálních korporací se outsourcing a subdodavatelství projevuje tím, že většina činností je zadávána mimo korporaci a jádro korporace zahrnuje minimum pracovníků. Firma Lewis Gallob Toys zabezpečuje významnou část světové výroby hraček. Avšak celou gigantickou korporaci udržuje v chodu jen 115 zaměstnanců. Tyto a další Robinsonovy rozbory před nás důrazně staví otázku po fungování a významu transnacionálních korporací v České republice.

Druhá kapitola se zabývá utvářením globálních tříd a vzestupem transnacionální kapitalistické třídy. Vůdčí prvky národních kapitálů se slévají a vytvářejí nové složení transnacionálního kapitálu. Podobným způsobem se národní kapitalistická třída mění v transnacionální. Transnacionální kapitalistická třída je stále více třídou o sobě a třídou pro sebe. Je spolu s globálními elitami přímými aktéry prosazujícími projekt kapitalistické globalizace. V konkrétní situaci počátku 21. století posílila kapitalistická globalizace relativní moc globálního kapitálu nad globální prací. Působí jako dostředivá síla pro kapitalistickou třídu a jako odstředivá síla pro dělnickou třídu.

Autor se v této kapitole velmi stručně zmiňuje o významném pokroku, o vznikajícím globálním proletariátu, což konkretizuje na relativním sepetí dělníků několika kontinentů vyrábějících automobily řízených úzkou skupinou transnacionální buržoazie, vlastníky

a managementem firmy Ford. Vznikající globální proletariát není ještě třídou pro sebe, nevytvořil si zatím vědomí sebe sama jako třídy, ani se jako třída zatím nezorganizoval. Pro podrobnější výklad problémů globálního proletariátu autor odkazuje na knihu Hardta a Negriho *Impérium*. Touto knihou se zde nemůžeme zabývat.

V inspirativní i provokativní 3. kapitole autor sleduje vznik a vývoj transnacionálního státu. Podle něj transnacionální stát je konstelace třídních sil a vztahů spojená s kapitalistickou globalizací a vzestupem transnacionální kapitalistické třídy ztělesněnými v souboru rozmanitých politických institucí. Funkce národního státu se přesouvá od formulování národních politik k provádění politik formulovaných nadnárodními institucemi. Jak je to v těchto souvislostech s postavením USA jako jediné supervelmoci v systému mezinárodních vztahů? Podle autora USA v posledních letech neprosazují především zájmy amerického kapitálu ale transnacionální kapitalistické zájmy. USA neprosazují americkou politiku, ale celkově nutí nacionálně orientované politiky k přizpůsobení se transnacionálním poměrům.

Poslední kapitola se zabývá rozpory globálního kapitalismu a budoucností globální společnosti. Všimá si nadměrné akumulace jako neřešitelného problému současného kapitalismu. Sleduje souvislosti globalizace, událostí 11. září a následujícího nového válečného řádu většinou spojovaného s předposledním

prezidentem USA. Soudí, že globalizace by se mohla vyvíjet jinak, vytvořil nové horizonty a překonat věkovité předsudky.

Boj lidových tříd proti transnacionální kapitalistické třídě, nemá co získat tím, že se bude omezovat na místní a izolovaná sídla útlaku a zříkat se širší přeměny. Předpokladem pro to je rozvíjení transnacionálního třídního vědomí lidových tříd. Má být účelem této strategie omezení moci globálních elit nebo postupné odstranění systému globálního kapitalismu? Autor se domnívá, že tyto cíle nejsou neslučitelné. Podle jeho výkladu ve věku globalizace by se měla rozvíjet globalizace zdola, která by působila proti moci globální elity. Poziční válka, Gramsciho dlouhý pochod občanskou transnacionální společností se už v 21. století dost rozběhla, lidové sektory sbírají síly k vytvoření organizačních a programových platform proti globálnímu kapitalismu.

Namísto logiky kapitálu musí nastoupit logika uspokojování lidských potřeb, logika chudé těžce pracující většiny lidstva. Demokratický socialismus založený na lidové demokracii může být konečnou nejlepším a možná jedinou nadějí lidstva. Globální kontrahegemonistický boj proti transnacionálnímu kapitálu se musí stát bojem za demokratickou socialistickou alternativu. Robinson má schopnost v některých místech svých analýz nabídnout kolumbovský pohled na dosud neznámou pevninu, kterou je třeba objevit a vybojovat.

➡ Petr Rohel

KULTURA: OBČANSKÝ PRŮKAZ

KULTURA:

A je tu další film, který ukazuje, jak to za minulého režimu bylo všechno špatné. Hlavními hrdiny filmu jsou mladí lidé a hlavně jim je zřejmě tato hořká komedie určená – aby je odradila i byť od pouhé myšlenky, že by snad někdy volili komunisty či jiné levicové strany.

O MINULÉM REŽIMU, A CO SOUČASNÝ?

Reklama na tento film pozornosti člověka, který cestuje MHD jen tak neujde, neboť je snad na každé tramvaji. Upoutávky jsou vysílány na rozhlasových stanicích a i Česká televize je vysílá každou chvíli. A Česká televize se na tomto filmu koprodukčně podílela. Tato „naše“ televize vysílá i seriál „Vyprávěj“, který je především kritikou minulého režimu, kde 1 z hlavních postav je fanatická antikomunistická babička. Nabízí se otázka, proč se filmaři, kterým se dostává podpory a peněz, pořád vrací do dob minulých a nesnaží se reflektovat dobu po roce 1989 a současnost. Občas se takový film sice objeví, ale je to jen výjimka potvrzující pravidlo.

Natáčení celovečerních filmů není levná záležitost a jsou potřeba sponzoři. Zřejmě asi jen málo podnikatelů a korporací dá peníze na film, který by ukazoval hořkost a nespravedlivost dnešního režimu, ve kterém hrají hlavní roli peníze, neb kdo je má, je na koni a vládne těm, kdo jich má méně. Ale co Česká televize? Ta je přeci veřejnoprávní, placená občany, mezi kterými jsou lidé nespokojení s dnešním režimem hojně zastoupeni. Tak proč nesponzoruje nějaký ten celovečerník do kin pro mládež o problémech například nezaměstnaných, kteří se po škole ocitají na úřadech práce? Ze shánění práce a všech možných problémů s tím souvisejících by se jistě také dala natočit nějaká ta „taškařice“ o hrdinné mládeži, vzpírající se kapitalistickému režimu, kterému na nich nezáleží a který nutí člověka brát práci jaká je, bez ohledu na to, co vystudoval. Jistě, minulý režim nebyl v mnoha věcech dobrý, ale nebylo by užitečnější reflektovat dobu, v níž žijeme dnes a se kterou se dá něco dělat, než se pořád dokola vracet do minulého režimu, který se už nevrátí a se kterým se už nic neudělá?

NA ČT24

Na www.ct24.cz se ve článku o tomto filmu například dočteme, že „se dostáváme do světa absurdistů, kdy slušnost je trestána sprostotou, inteligentní lidé se krčí pod nadvlá-

dou blbců a svoboda se stává pojmem pro vydírání.“ A jak je tomu dnes? Dnes tu není absurdista, slušnost je odměňována jen a jen slušností, inteligenti vládou blbcům a svoboda je všude vítaná? V nekompromisní kritice minulého režimu pokračuje článek dále: „Pozvolné odhalování toho, že slušnost a ohleduplnost byly bez výjimek po zásluze potrestány, že cokoli posloužilo k represím a zdánlivé drobnosti měly fatální důsledky, velmi účinně přináší silný zážitek divákovi, zároveň s důležitou připomínkou, že to opravdu sranda nebyla ani omylem.“ Kdo si v té době někdy snad myslel, že si užívá srandu, tak se pletl, teď po letech mu to konečně někdo osvětlí. Dále se uvádí: „Divák na začátku kouká na kluky, kteří nudu a šed' zahánějí pitím a kouřením, pohrdají snad vším, hlavně svými rodiči, na konci mu pak nad těmito tápajícími rebely srdce usedá a je mu jich líto, neboť vidí tu touhu a snahu dobrat se něčeho ve světě, kde existuje jen nic. (...)“ Ano, dnes kluci nekouří a nudu nezahánějí pitím a nepohrdají nikým. Dnes nad mladými nemusí nikomu „srdce usedat“, vždyť už není ten ošklivý komunismus, a to je přeci důvod být šťastný! Dále se v tomto článku Marie Třešňáková (vedoucí editorka kulturní rubriky portálu ČT24 - novinářka a publicistka, herečka, kabaretiérka, šantánová umělkyně, zakladatelka rádia Limonádový Joe, atd.) chlubí: „Je to totiž výborný film, který si zasluhuje diváckou přízeň a díky svým kvalitám jistě nezkame.“ Tvůrci provázejí snímek slovy: „Náš film by měl být nesentimentální vzpomínkou na generaci dnešních otců, tedy nás samotných, a na dobu, ve které jsme byli nuceni dospívat. Vypráví o cestě k dospělosti skrz poznání ceny svobody, o sbírání odvahy ke vzdoru a o nalézání sebeúcty. Sen našich dospívajících hrdinů o svobodě se odráží v útechách za hranice, v hubě, dlouhých vlasech a přátelství mezi kamarády...“ Ano, dnes není vzdorovat čemu, ani komu, a nalézat sebeúctu člověk také nemusí, vždyť v tom našem skvělém kapitalismu jeden druhého ctí. A kdo by utíkal za hranice? Lidé, co zde nenašli práci a o jejichž úspěších, které dosáhli až za hranicemi vypráví

snaž každý díl pořadu vysílaném na ČT 2 v pořadu Hledám práci; či snad lékaři, kteří jsou do ciziny lákáni na lepší platy, které jsou nesrovnatelné s těmi u nás? A pokud jde o účes, tak ze zkušeností vím, že i ten bývá dnes problémem v zaměstnání, (z jedné práce mě vyhodili, protože jsem měla francouzský cop, a pár vlasů z něj uvolněných) a bylo to už po roce 1989, kdy mě a mého spolužáka osočovala učitelka, že pod dlouhými vlasy jistě skrýváme taháky. Spolužák nápor nevydržel a nechal se raději ostříhat.

REAKCE LIDÍ

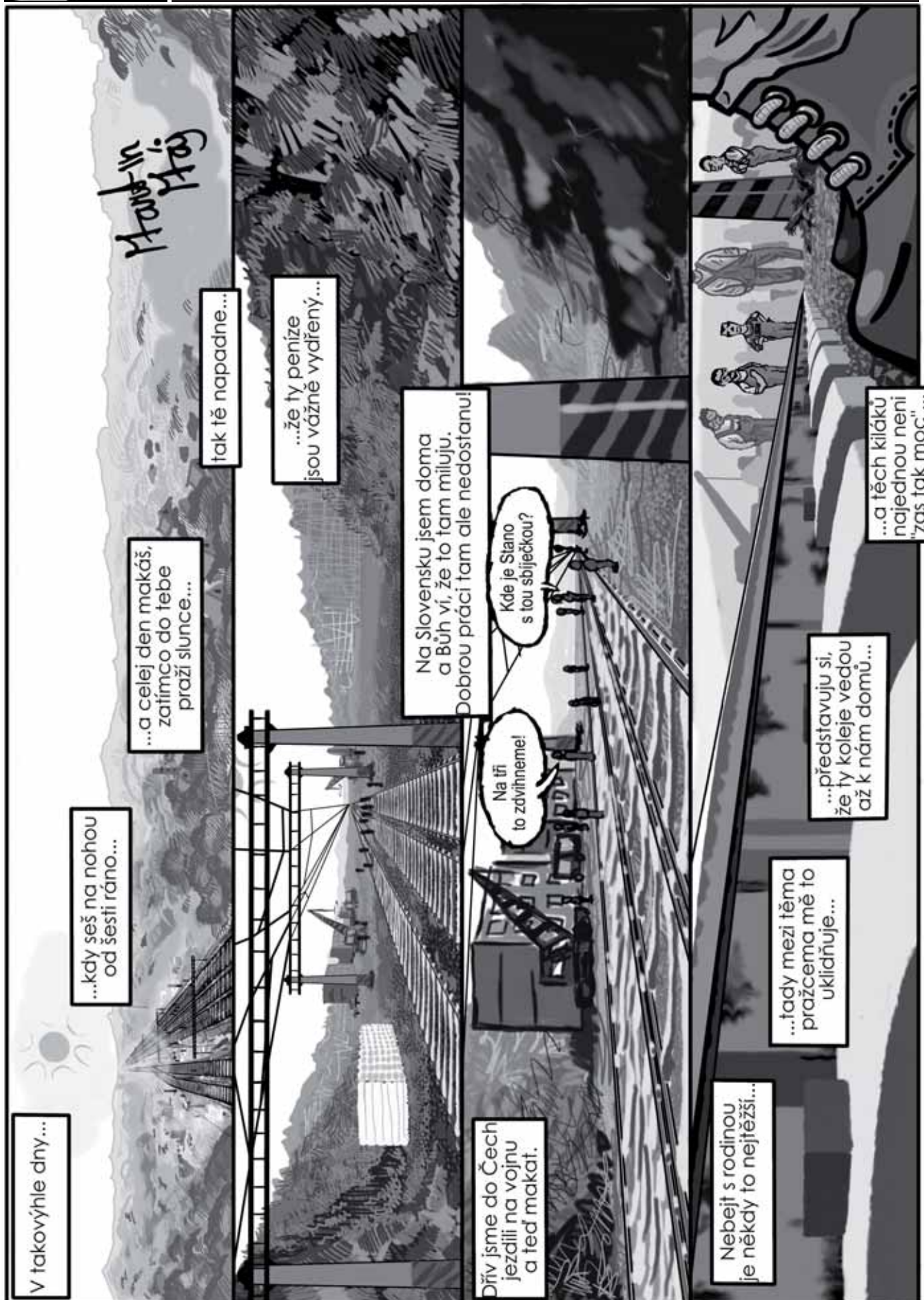
Pod článkem o filmu se sešli např. tyto reakce lidí:

„Jinak:-))) já v té době žil:-) marně si však vybavuji to, co nám novodobí tvůrci chtějí natlouct do kebulí:-))) Mně to připomíná americké filmy, TV a rádia, kde o komouších psali, hráli to, že si požírají vlastní děti a pod.nesmysly...“ „Pouze další trapná ideologická agitka. 21 let po převratu zřejmě s jediným cílem nabalamutit mladé generaci, jak to tu prý v sedmdesátých letech vypadalo. Jak se nechtěně vyjádřil mladý herec, že tak získal představu o této době. Jinak toto dílko jak už po stránce scénaristické či herecké nemá hodnotu vůbec žádnou. Prostě modrá Rudá záře nad Kladnem naruby. Až na to, že Rudá záře snad byla pravdivější.“

FILM A OVlivňOVÁNÍ

Filmy jsou prostředkem, jak ovlivňovat lidi. Vypadá to, že strach z nespokojenosti lidí se současným režimem vede „mocné“ k tomu, aby dávali miliony na filmy ve snaze ukázat a poučit mladé, že musí volit pravici, jinak se vrátí minulý režim a to potom uvidí „zač je toho loket“. To, že si sami tito filmový sponzoři uvědomují nebezpečí ze vzrůstající nespokojenosti lidí, že by mohlo dojít ke svržení systému, znamená, že si nejsou jisti půdou pod nohama. A to může udělat radost nám, kteří chceme změnu systému k lepšímu a spravedlivějšímu světu, nezaloženému na tom, kdo má kolik peněz a majetku.

➡ Dana Hladíková

NAZDAR FERII!

Co se lekáš?
To jsem já,
vedu ti tady novýho kluka.

Ááá, nazdar šéfe!

Nazdar! Hele, jako
vždycky, všechno mu tu ukaž
a žádný zbytečný zdržování!

Tak to mi Vali vytrhnul
trn z paty,
zase.
Zítra ty peníze hned
pošlu ženě.
Vali je dobrej zaměstnavatel.
U koho si byl
předtím?

Jo a Feril
Domluvil jsem ti
u Valiho tu
zálohu.

Díky!

Já letím...

u Koršara

A SAKRA!
Pár chlapů tu od něj bylo
a povídali strašný věci...

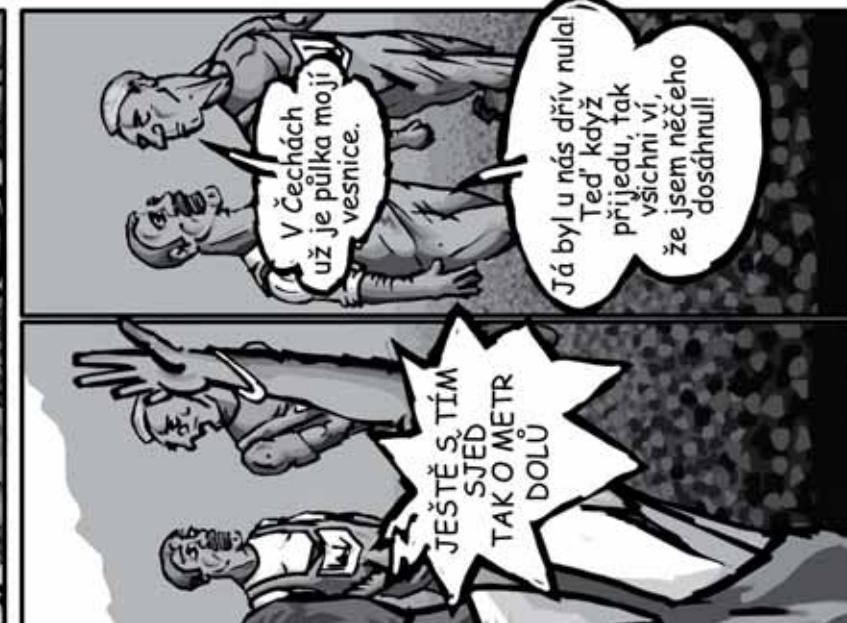
Ale stejně
k němu
pořád
choď makat!

To víš,
Ukrajinci makaj
klidně v těch
nejhorších
podmínkách.

Si piš!
Když jsme přijeli na fušku,
tak nebylo zařízení ani ubytování!

Jo,
já jsem vlastně Feri.

Milan

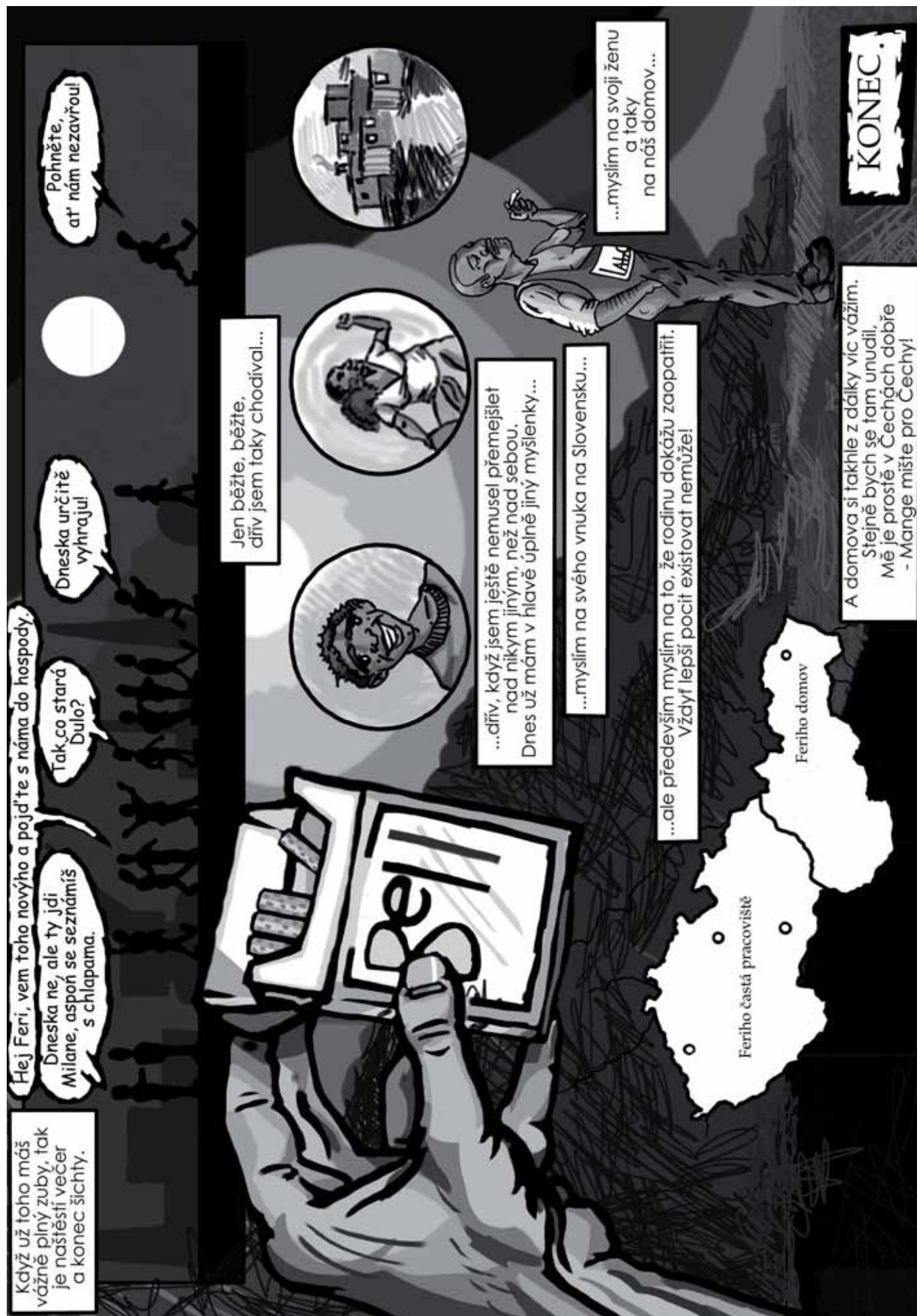

JEŠTĚ S TÍM
SJED
TAK O METR
DOLŮ

V Čechách
už je půlka moji
vesnice.

Já byl u nás dřív nula!
Teď když
přijedu, tak
všichni ví,
že jsem něčeho
dosáhnul!

★ PROTI KAPITALISMU

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje.

Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracujících většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejích výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

★ ZA SOCIALISMUS ZDOLA

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

★ SOLIDARITA

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy

kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracující třídě a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

★ REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

CIRKUS KOLEM CHILSKÝCH HORNÍKŮ

ZE ZAHRANIČÍ:

Celý mediální cirkus začal před dvěma měsíci, kdy v chilském dole zůstalo uvězněno 33 horníků. Z počátku média přinášela jen krátké regulérní zprávy, ale poté se na místě shromáždilo asi 2000 novinářů a rozsah mediálního zpravodajství začal exponenciálně narůstat. Novináři nám o nich podávali vyčerpávající zprávy ze všech úhlů pohledu. Mluvili o rodinách horníků, kteří si v okolí této oblasti postavili stanové město, o jejich psychickém stavu ap.

Co je přitom mnohem zajímavější je spíše fakt, že zdravotní stav horníků se, byť to zní absurdně, během nehody výrazně zlepšil. Poprvé totiž místo krutého vykořisťování a vyčerpávající práce dostávali pravidelnou, výživnou stravu a zasloužený odpočinek. I přes hrozné podmínky, jimž byly vystaveny po dobu 2 měsíců na tom byly více než dobře.

Mediální posedlost mne ohromovala i popuzovala zároveň. Pokaždé, když jsem se chtěla podívat na zprávy CNN, viděla jsem horníky! Když jsem přešla na BBC, opět to samé! Pořád dokola tentýž příběh! Stále jen horníci!

Mediální šílenství kolem horníků hraničilo až s perverzí. Během téže doby se přitom odehrála řada jiných událostí. Jen za poslední dva týdny došlo k několika nehodám, během nichž zemřeli 3 horníci v Ekvádoru a 31 horníků v Číně. Která média však o tom informovala? Jen stěží o tom najdeme zmínku.

Další věc je, že žijeme v hluboké recesi. Ekonomové jdou tak daleko, že nyníjší

krizi označují za nejhlubší od velké deprese 30-tých let – té, která zapříčinila druhou světovou válku. Na rozdíl od ponurých zpráv, přicházejících ze světa trhů a globální ekonomiky, je příběh horníků pozitivní a má šťastný konec. Jasné slunce uprostřed černých mraků. Vše probíhalo jako děj Hollywoodského filmu a televizní reality show najednou.

A tak posedlí novináři mluvili o tom, které potraviny horníci jedli, jaké knihy si objednávali, nebo kam pojedou na dovolenou po svém vyproštění ap.. Čili přesně takový druh informací, který je široké veřejnosti, jež čelí zničující ekonomické situaci, naprosto k ničemu.

Na druhou stranu, co média nikdy nezmínila a co je velmi důležité pro nás socialisty, je fakt, že nejbohatší lidé v Chile jsou vlastníci dolů. Ti přitom část svého bohatství získávají tím, že ignorují bezpečnostní opatření stanovená vládou.

V tomto případě by stačilo, kdyby vytvořili jednoduchá bezpečnostní opatření na ochranu zdraví a vybavili důl evakuačními žebříky pro horníky. Horníci by tak byli schopni uniknout i bez 2 měsíců utrpení a milionových nákladů.

Beztrestná ignorace bezpečnostních opatření je dána podstatou kapitalistické společnosti. Je to stejný druh problému jako ten, jež nastal v létě v Mexickém zálivu, kdy došlo k největší ropné katastrofě v historii. Manažeři si myslí, že ohrožováním dělníků a životního prostředí mohou ušetřit náklady a zvýšit zisky. V praxi však obvykle všechno dopadne jinak a místo úspory peněz jsou nakonec náklady mnohem vyšší. Bez dodržování bezpečnostních norem je jen otázkou času, kdy dojde k další katastrofě.

Proto musíme bojovat za lidštější systém než je ten, ve kterém žijeme dnes.

☞ Světlana Simonoska

Předplatte si Solidaritu

- ☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného – dotujeme polovinu)
- ☐ Distribuční předplatné – chci si předplatitexemplářů časopisu.

Jméno:

Adresa:

.....

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775 205 682

Přidejte se k SocSol

- ☐ Chci více informací o SocSol a jejich aktivitách
- ☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

.....

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.